

Nota van B&W

Onderwerp Plan van aanpak sociaal domein en visie op de stelselwijziging Jeugdhulp

Portefeuillehouder S. Bak, J.C.W. Nederstigt, mr. A.Th.H. van Dijk
Collegevergadering 11 december 2012
Inlichtingen Alexander van Mazijk (023 5676286)
Registratienummer 2012.0073899

Wat willen we bereiken?

1 Doel van deze nota

Op 27 maart 2012 hebben wij de nota Richting, proces en aanpak programma sociaal domein¹ (kortweg: nota sociaal domein) vastgesteld. De nota is positief ontvangen door de gemeenteraad in het debat op 22 april 2012. Daarmee kiest Haarlemmermeer voor een hervorming van het sociaal domein als geheel en wij bereiden ons in deze context voor op de decentralisatie van taken uit de AWBZ, de Jeugdhulp (voorheen: jeugdzorg) en de regelingen voor de arbeidsmarkt, alsmede de hervormingen in het passend onderwijs.

Met deze nota nemen wij kennis van het bijgevoegde plan van aanpak 2013-2015 voor het programma sociaal domein en stellen wij de uitgangspunten voor de transitie Jeugdhulp vast als onderdeel van de eerder door ons geformuleerde visie op het sociaal domein. Wij hebben bij het opstellen van de uitgangspunten rekening gehouden met de inzichten uit de informatieve bijeenkomst van de gemeenteraad over de transitie Jeugd op 22 november jongstleden.

Wij hebben eerder aangegeven dat het programma sociaal domein een sterk dynamisch karakter heeft. Met de formatie van het kabinet Rutte II zijn er nieuwe invoeringsdata bekend en is nieuwe informatie beschikbaar over de inhoudelijke taken waarvoor wij verantwoordelijk worden. Waar relevant en voor zover bekend geven wij deze nieuwe informatie weer in deze nota.

2 Context: onze ambities voor het sociaal domein

In het najaar van 2011² hebben wij besloten een programmaorganisatie in te richten met het oog op de decentralisatie van taken in het sociaal domein. De verwachting was dat wij per 1 januari 2013 verantwoordelijk zouden worden voor de Wet werken naar vermogen en de nieuwe cliënten uit de (begeleiding) AWBZ, per 1 januari 2014 voor alle cliënten (begeleiding) AWBZ en per 1 januari 2015 de volledige Jeugdhulp. De omvang van de nieuwe taken is groot. Financieel vertaald stijgt onze gemeentelijke begroting vanaf 2015 indicatief met ruim zestig miljoen euro.

---

¹ 2012.0013203

² 2011.0035499

In april 2012 hebben wij met de gemeenteraad onze ambities voor het sociaal domein besproken. De raad heeft de doelstelling van het programma, onze visie op de toekomst van het sociaal domein en de door ons geschetste aanpak positief ontvangen. Haarlemmermeer kiest voor een fundamentele hervorming van het sociaal domein.

Veranderboodschap (Bron: nota sociaal domein)

Wij hebben de overtuiging dat de meeste mensen willen meedoen aan de samenleving en ook de capaciteiten kunnen ontwikkelen om dat te doen. Daarin is niemand gelijk, dus effectieve ondersteuning is altijd op maat gesneden. In de samenleving die wij nastreven hebben ook onze kwetsbare inwoners zo veel als mogelijk regie op hun eigen leven en worden ze gestimuleerd om binnen de mogelijkheden zelf aan de oplossing voor hun problemen bij te dragen. De professionals krijgen de ruimte om bij deze ondersteuning maatwerk te leveren en worden afgerekend op de daadwerkelijke bijdrage aan de integrale oplossing in plaats van op verantwoordingsrapportages op deelproblemen. Ondernemers worden gestimuleerd om werknemers met een arbeidsbeperking in dienst te nemen. Het ondersteuningsaanbod wordt straks niet meer bepaald door de grenzen van de huidige domeinen, maar we kijken naar wat nodig is om onze inwoners mee te laten doen. We organiseren de ondersteuning efficiënter, integraler, innovatiever en dichter bij huis, om zo beter maatwerk te leveren en rekening te houden met de kracht van onze wijken, kernen en onze inwoners zelf. Maatwerk is extra relevant door de opbouw van onze gemeente in uiteenlopende kernen en wijken met bijbehorende kansen en uitdagingen. Wij realiseren ons dat de beoogde veranderingen vooral betrekking hebben op mensen in een kwetsbare positie. Wij verliezen niet uit het oog dat er altijd een vangnet moet zijn voor de meest kwetsbaren en zoeken daarbij de maximale ruimte in de wet. De overheid heeft de verantwoordelijkheid voor minimaal een basisniveau aan voorzieningen.

De opgave en daarmee het doel van het programma is het realiseren van een kwalitatief goede maatschappelijke ondersteuning, die uitgaat van de *eigen kracht en verantwoordelijkheid* van onze inwoners en *ruimte* geeft aan de professionals. Dat is noodzakelijk omdat het sociaal domein zich op dit moment kenmerkt door een verkokerd stelsel van regelingen, loketten, hulpverleners, financieringsstromen en perverse prikkels die kosten aanjagen en hulpvragen van mensen in stand houden. Het gevolg is een inefficiënte, ineffectieve en klantovriendelijke dienstverlening en ondersteuning van onze inwoners. Daarbij komt dat we geconfronteerd worden met forse bezuinigingen. Hervormingen zijn daarom noodzakelijk en we zien kansen om als meest nabije overheid de maatschappelijke ondersteuning zo in te richten dat we met minder middelen toch een betere kwaliteit realiseren. Hiervoor moeten we op zoek naar slimme manieren van werken en samenwerkingsvormen.

3 Kabinetscrisis en nieuw regeerakkoord

In april 2012 viel het kabinet Rutte I. Het was onduidelijk wat de kabinetscrisis zou betekenen voor de decentralisatie van taken. In juni 2012³ hebben wij de raad geïnformeerd over onze verwachtingen en keuzes en aangegeven dat wij onze voorbereidingen op projecten en proeftuinen voortzetten. In de voortgangsbrief programma sociaal domein van 11 oktober jongstleden⁴ hebben wij aangekondigd in december 2012 te komen met een nader uitgewerkte visie op de Jeugdhulp.

---

³ 12.0448258

⁴ 12.0452231\sd

Maand	Wat
Maart 2012	informatieve bijeenkomst programma sociaal domein
April 2012	Informatieve bijeenkomst herstructurering sociale werkvoorziening
April 2012	raadsvoorstel herstructurering sociale werkvoorziening
April 2012	raadsdebat programma sociaal domein
Juni 2012	informatieve bijeenkomst regionale samenwerking en transitie jeugd
Juni 2012	informatieve brief inzake gevolgen kabinetscrisis voor sociaal domein
September 2012	voortgangsbrief programma sociaal domein
November 2012	benen op tafel transitie jeugd
December 2012	plan van aanpak en uitgangspunten transitie jeugd naar de raad

Tabel: de contactmomenten met de raad in 2012

Inmiddels is er een nieuw kabinet en een nieuw regeerakkoord. Uit het regeerakkoord blijkt dat de decentralisatie van taken onverminderd wordt voortgezet en dat het kabinet inzet op een ruime mate van beleidsvrijheid voor de gemeenten. Ook blijkt dat de reeds aangekondigde bezuinigingen nog omvangrijker worden, dan ze al waren. Dat geldt met name voor de AWBZ. De planning van de transitie is aangepast. De nieuwe planning op hoofdlijnen hebben wij samengevat in onderstaande figuur.

Uit het regeerakkoord kunnen wij verder de volgende zaken opmaken. De voormalige Wet werken naar vermogen heet nu Participatiewet. Deze wet wordt op 1 januari 2014 ingevoerd. Voor de begeleiding (maar nu ook: persoonlijke verzorging) uit de AWBZ geldt dat deze in zijn geheel wordt gedecentraliseerd naar de Wmo op 1 januari 2015. Reeds per 2014 wordt er echter al fors ingegrepen in de AWBZ en Wmo. Zo vervalt de aanspraak op dagbesteding, worden wonen en zorg gescheiden, de aanspraak op persoonlijke verzorging beperkt en vervalt de huishoudelijke hulp voor nieuwe cliënten. Ook de stelselwijziging Jeugd is niet geheel ongemoeid gebleven: de volledige Jeugdhulp wordt per 1 januari 2015 onverkort gedecentraliseerd naar de gemeenten, maar de aangekondigde bezuiniging bedraagt vijftien procent in plaats van de eerder genoemde vijf procent.

Er is wel een aantal belangrijke randvoorwaarden om goed invulling te kunnen geven aan de nieuwe taken: voldoende financiële middelen, ontschotting van deze middelen en beleidsvrijheid. Verder achten wij het van belang dat het rijk decentraliseert vanuit één samenhangend kader, waarbij voldoende experimenteerruimte is voor een integrale aanpak in de uitvoering. Met de G32 vinden wij het daarnaast belangrijk dat de grotere gemeenten meer in positie gebracht worden om regionale samenwerking met kleinere gemeenten te kunnen vormgeven. Wij voeren de lobby voor een goede invulling van deze randvoorwaarden via de VNG en de G32. Onze gemeente is bestuurlijk vertegenwoordigd in de commissie Financiën van de VNG. In de G32 nemen wij bestuurlijk deel aan de verschillende pijlers (sociaal, economisch en fysiek) en aan het Dagelijks Bestuur.

Wij stellen vast dat het regeerakkoord nog veel vragen oproept. Ook vindt er in de landelijke politiek veel discussie plaats over de aangekondigde ingrepen in de AWBZ. Wij verwachten in het eerste kwartaal meer duidelijkheid te hebben over de inhoudelijke en financiële consequenties van het kabinetsbeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

4 Plan van aanpak programma sociaal domein

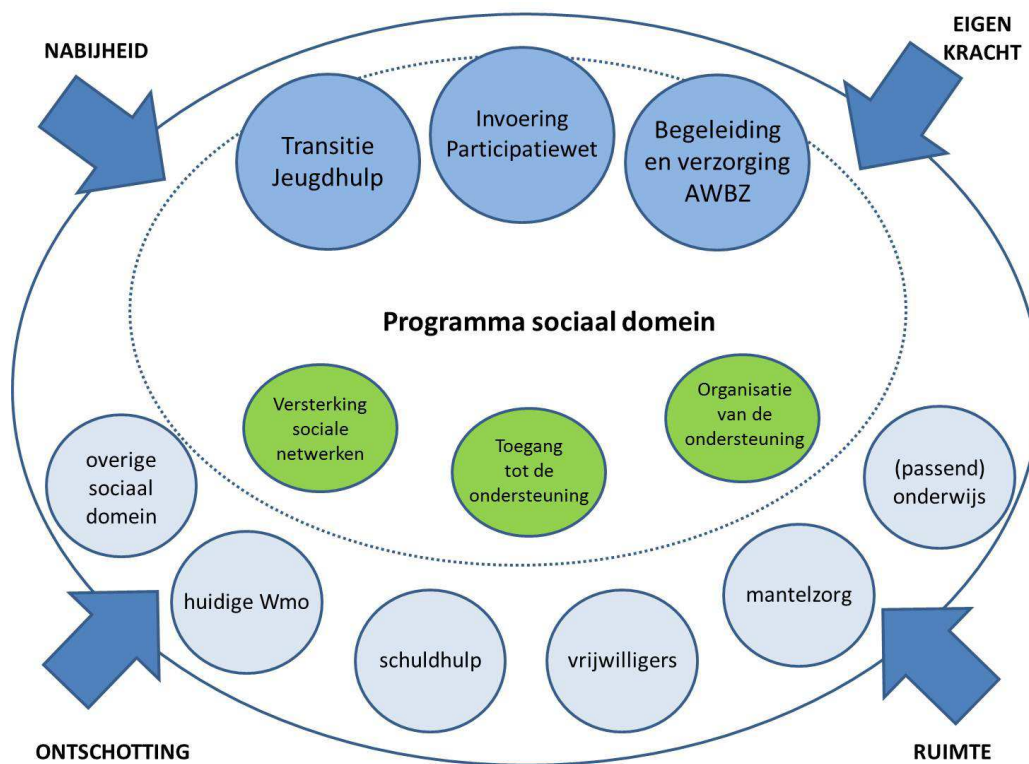
In het bijgevoegde plan van aanpak geven wij aan welke activiteiten wij in 2013 en 2014 ondernemen om onze ambities te bereiken. Het is een nadere, organisatorische uitwerking van de door ons vastgestelde nota sociaal domein. Wij benadrukken dat het in het programma niet alleen gaat om het neerzetten van een nieuwe structuur, maar om een *transformatie*, een verandering in houding en gedrag van onze inwoners, onze partners en niet in de laatste plaats van onszelf. Die opdracht loopt langer door dan tot 2014. Doel van het programma is ook om de staande organisatie klaar te stomen om onze ambities gedurende de komende jaren te realiseren.

In het plan zijn vier zogenaamde toetsstenen opgenomen die ontleend zijn aan de door ons vastgestelde programmadoelstellingen en veranderboodschap. De toetsstenen geven richting aan onze activiteiten en bieden houvast om kritisch te zijn naar onszelf en anderen. Wij gaan met onze inwoners en maatschappelijke partners in gesprek over de toetsstenen, zodat er een gemeenschappelijke referentiekader ontstaat. Het is niet onze intentie om met de toetsstenen een nieuw toezichtskader of verantwoordingssystematiek op te bouwen.

Toetssteen: Nabijheid	Ondersteuning dichterbij huis, wijk en vindplaatsen, ook via internet Maatwerk voor onze inwoners waar nodig Aandacht voor kenmerken van wijken en kernen Problemen niet doorschuiven maar professionals schuiven aan
Toetssteen: Eigen kracht	Participatie, zelfstandigheid en eigen regie Zelf verantwoordelijkheid dragen Preventie en een zo kort mogelijke afhankelijkheid van de overheid Wegnemen prikkels die zorgvraag in stand houden Vangnet voor kwetsbare mensen Terugdringen bureaucratische last Basisniveau aan voorzieningen en ook ruimte voor individueel maatwerk
Toetssteen: Ruimte	Sturen op vertrouwen en verantwoordelijkheid Terugdringen bureaucratische last

voor de professional	Aandacht voor sociale netwerk van inwoners Inwoners helpen aanspraak te doen op dat netwerk Niet over maar met inwoners in gesprek Aanspreken van het brede professioneel netwerk Integrale, generalistische manier van werken, zonder de benodigde specialistische expertise tekort te doen. Groot communicatief vermogen van de professional Niet werken vanuit institutionele organisatiebelangen
Toetssteen: Ontschotting	Regelingen en domeinen zijn niet leidend Eén verantwoordelijke overheid en één budget Inwoner staat centraal: één huishouden, één plan, één aanspreekpunt

In onderstaande figuur geven wij de samenhang in het programma weer. Het sociaal domein omvat naast de transities AWBZ, Jeugdhulp en Participatiewet ook andere beleidsvelden (in de figuur niet-limitatief weergegeven). De verbindende vraagstukken binnen het sociaal domein hebben wij samengevat met drie thema's: het versterken van de sociale netwerken, de toegang tot de ondersteuning en de organisatie van de ondersteuning. In het plan van aanpak onderscheiden wij projecten die gericht zijn op deze thema's en op de realisatie / uitvoering van specifieke onderdelen en beleidskeuzes van de nieuwe wettelijke taken. Bij de uitvoering van al deze activiteiten geven de bovengenoemde toetsstenen richting.

Figuur: samenhang in het programma

5 Toelichting op de projecten

Zoals aangegeven onderscheiden wij projecten en activiteiten die zich richten op de realisatie/uitvoering van de drie afzonderlijke transitieprojecten en op de samenhang tussen deze transitieprojecten en het sociaal domein als geheel. Deze transitieprojecten hebben wij ingedeeld in drie delen.

Projecten gericht op het versterken van sociale netwerken

Wij achten het van belang dat de sociale netwerken van onze inwoners sterk zijn en waar nodig versterkt worden. Wij gaan met inwoners, vrijwilligers, het onderwijsveld en maatschappelijke organisaties in gesprek over de wijze waarop de gemeente daaraan kan bijdragen, want het is juist in de sociale netwerken waar de transformatie van het sociaal domein moet gaan plaatsvinden. Daarnaast maken we in 2013 extra stappen met het inventariseren van (het niveau van) de voorzieningen in de wijken en kernen.

Projecten gericht op de toegang tot de ondersteuning

Mensen die gebruik maken van ondersteuning worden geconfronteerd met een wirwar aan regelingen en loketten. Samen met de uitvoerders in het sociaal domein onderzoeken we de mogelijkheden om de toegang tot de ondersteuning te vereenvoudigen. Waar mogelijk maken we gebruik van ervaringsdeskundigen.

Projecten gericht op de organisatie van de ondersteuning

De organisatie van het sociaal domein kenmerkt zich door een complex geheel aan instanties, hulpverleners, verantwoordingsmechanismen en prikkels die kosten aanjagen en zorgvragen in stand houden. Met onze partners onderzoeken hoe het anders kan en leveren de bouwstenen voor een andere manier van organiseren. Waar mogelijk maken we gebruik van ervaringsdeskundigen.

Samengevat: de opbouw van het programma

Toegang tot de ondersteuning:

- Project Wegwijs in Zorgland
- Project Kanteling
- Proeftuin: Sociaal team
- Proeftuin: Dossier in Eigen Hand (cloud)

Organisatie van de ondersteuning

- Project Sturing en Regie
- Project Financiering
- Projecten Inkoop en PGB
- Project Vervoer
- Project ICT/Mens Centraal

Transitieprojecten

- Participatiewet
- AWBZ
- Jeugdhulp

Overige projecten en activiteiten

Naast bovenstaande “inhoudelijke” projecten zijn er nog andere activiteiten en projecten die door het gehele programma heenlopen. De belangrijkste daarvan zijn:

- Projecten Inwoners in beeld en Perspectief van de cliënt
- Projecten Communicatie en Participatie
- Project Besparingen
- Activiteiten gericht op de interne veranderingsopgave (“organisatie”)
- Activiteiten gericht op draagvlak en veranderboodschap (“cultuur”)
- Activiteiten gericht op (de te maken keuzes over) de regionale samenwerking

6 Uitgangspunten voor de transitie Jeugd

De raad heeft aangegeven behoefte te hebben aan een nadere toelichting op de stelselwijziging Jeugd in de context van onze visie op het sociaal domein, zoals wij die in april 2012 met de raad hebben besproken. In de bijlage zijn de Uitgangspunten transitie Jeugd opgenomen. Wij hebben daarbij de inzichten uit de informatieve bijeenkomst over de stelselwijziging van 22 november jongstleden meegenomen.

Onze ambitie is dat alle kinderen en jongeren in Haarlemmermeer, ongeacht achtergrond of beperking, in staat worden gesteld om zich goed te ontwikkelen en toe te groeien naar zelfstandige volwassenen die erbij horen, naar vermogen meedoen en een aandeel leveren in de samenleving. We kunnen dit alleen waarmaken samen met onze inwoners en maatschappelijke partners. Opvoeden gebeurt immers thuis, in het gezin, maar ook op het kinderdagverblijf, op school, in de buurt en bij de sportclub. Daarnaast zijn er professionals die zich met opvoeden en opgroeien bezighouden, zoals de jeugdartsen, jeugdconsulenten, jeugdhulpverleners en gezinsvoogden.

De door ons geformuleerde uitgangspunten voor de Jeugdhulp geven invulling aan onze ambitie. Wij hebben ons daarbij gebaseerd op de wensen van jeugdigen en hun ouders zelf. Wij benadrukken dat de uitgangspunten voor de toekomstige Jeugdhulp over het algemeen breder van toepassing zijn op het sociaal domein als geheel. Wij pakken veel van deze thema's op in de transitieoverstijgende projecten in het plan van aanpak. De uitgangspunten voor de Jeugdhulp en het plan van aanpak moeten derhalve in onderlinge samenhang worden gezien. Voor een overzicht verwijzen wij naar de bijlage (samenhang).

7 Middelen

Het plan van aanpak is een uitwerking van de bestuurlijke nota sociaal domein. De voorgenomen besluitvorming heeft geen (nieuwe) financiële consequenties. Naar aanleiding van de kabinetscrisis hebben wij de benodigde middelen voor 2012 en 2013 opnieuw afgewogen in de nota Heroriëntatie sociaal domein.⁵ In 2012 hebben we minder ingezet en de middelen voor 2013 hebben we geraamd op €980.000. Deze middelen zijn door de raad (via vaststelling van de programmabegroting 2013) reeds beschikbaar gesteld. De inzet in 2014 hebben wij nog niet geraamd. Dat doen wij middels een voorstel ter integrale afweging in het kader van de Voorjaarsrapportage 2013. Indien nodig komen wij daarbij ook met een bijgestelde raming voor 2013. Wij inventariseren voor zover mogelijk op basis van het nieuwe regeerakkoord wat de omvang is van de middelen die wij krijgen voor de uitvoering en de bezuinigingen die daarmee gepaard gaan.

⁵ Nota van B&W Heroriëntatie sociaal domein, 17 juli 2012, 2012.0037714

8 Communicatie

Voor het programma wordt een separaat communicatieplan opgesteld. Dit is onderdeel van het plan van aanpak. Wij maken daarbij onderscheid tussen de inhoudelijke communicatie over beleidswijzigingen in de wettelijke regelingen en de door ons beoogde hervormingen (transformatie).

Wie is daarvoor verantwoordelijk?

De raad is verantwoordelijk voor het stellen van de kaders. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. De programmaorganisatie wordt aangestuurd door een bestuurlijk stuurgroep Sociaal Domein die bestaat uit wethouders Bak, Nederstigt en Van Dijk.

Wanneer en hoe zal de raad over de voortgang worden geïnformeerd?

Wij hebben in de nota sociaal domein aangegeven dat er sprake is van een meerjarig programma met de nodige onzekerheden in planning, inhoud en financiën. Wij moeten met andere woorden voortdurend bijsturen. Wij rapporteren conform de reguliere bestuurlijke PCC cyclus. Daarnaast sturen wij eens per kwartaal een inhoudelijke brief met de laatste stand van zaken naar de raad. Daarnaast stellen wij het presidium voor om in 2013 en 2014 eens per kwartaal een informatieve bijeenkomst te organiseren. Daarbij stellen wij voor dat wij voor deze bijeenkomsten achtereenvolgens het plan van aanpak (eerste kwartaal) en de wijzigingen in de AWBZ en Participatiewet (tweede kwartaal) agenderen. Voor de afzonderlijke transitie moet de gemeente soms wettelijke documenten vaststellen (zie onder).

Op hoofdlijnen ziet de bestuurlijke planning voor 2013 en 2014 er als volgt uit:

2013

Bestuurlijk product	Kwartaal
Informatieve bijeenkomst plan van aanpak sociaal domein (raad)	1 ^e
Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	1 ^e
Informatieve bijeenkomst wijzigingen AWBZ en Participatiewet (raad)	2 ^e
Vaststellen functioneel ontwerp Jeugdhulp (college)	2 ^e
Vaststellen beleidskeuzes Participatiewet en dagbesteding AWBZ (raad)	2 ^e
Voortgangsnota programma (college / raad)	2 ^e
Vaststellen verordeningen Participatiewet (raad)	3 ^e
Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	3 ^e
Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	3 ^e
Vaststellen afspraken regionale samenwerking Jeugdhulp (college)	4 ^e
Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	4 ^e
Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	4 ^e

2014

Bestuurlijk product	Kwartaal
Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	1 ^e
Voortgangsnota programma (college / raad)	1 ^e
Vaststellen beleidskeuzes Wmo, begeleiding en verzorging AWBZ (raad)	2 ^e
Vaststellen verordeningen Jeugdhulp (raad)	2 ^e
Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	2 ^e
Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	2 ^e
Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	3 ^e
Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	3 ^e
Vaststellen verordeningen AWBZ/Wmo (raad)	3 ^e
Vaststellen meerjarig beleidskader 2015-2019 Jeugdhulp (raad)	3 ^e
Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	4 ^e
Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	4 ^e

Besluit

Op grond van het voorgaande hebben wij besloten om:

1. kennis te nemen van het door de stuurgroep Sociaal Domein vastgestelde Plan van aanpak programma sociaal domein;
2. de uitgangspunten voor de transitie Jeugdhulp vast te stellen als onderdeel van de visie op het sociaal domein, zoals wij die eerder hebben vastgelegd in de nota Richting, proces en aanpak programma sociaal domein;
3. het presidium voor te stellen in 2013 en 2014 eens per kwartaal een informatieve raadsbijeenkomst te plannen;
4. deze nota ter bespreking aan te bieden aan de raad.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,
namens dezen,
de portefeuillehouders,

S. Bak

J.C.W. Nederstigt

mr. A.Th.H. van Dijk

Bijlage(n)

Plan van aanpak programma sociaal domein
Uitgangspunten voor de transitie Jeugd

2014

Bestuurlijk product	Kwartaal
Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	1 ^e
Voortgangsnota programma (college / raad)	1 ^e
Vaststellen beleidskeuzes Wmo, begeleiding en verzorging AWBZ (raad)	2 ^e
Vaststellen verordeningen Jeugdhulp (raad)	2 ^e
Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	2 ^e
Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	2 ^e
Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	3 ^e
Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	3 ^e
Vaststellen verordeningen AWBZ/Wmo (raad)	3 ^e
Vaststellen meerjarig beleidskader 2015-2019 Jeugdhulp (raad)	3 ^e
Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	4 ^e
Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	4 ^e

Besluit

Op grond van het voorgaande hebben wij besloten om:

1. kennis te nemen van het door de stuurgroep Sociaal Domein vastgestelde Plan van aanpak programma sociaal domein;
2. de uitgangspunten voor de transitie Jeugdhulp vast te stellen als onderdeel van de visie op het sociaal domein, zoals wij die eerder hebben vastgelegd in de nota Richting, proces en aanpak programma sociaal domein;
3. het presidium voor te stellen in 2013 en 2014 eens per kwartaal een informatieve raadsbijeenkomst te plannen;
4. deze nota ter bespreking aan te bieden aan de raad.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,
namens dezen,
de portefeuillehouders,

S. Bak

J.C.W. Nederstigt

mr. A.Th.H. van Dijk

Bijlage(n)

Plan van aanpak programma sociaal domein
Uitgangspunten voor de transitie Jeugd

- Voor raadsleden en fractieassistenten liggen de bijlagen ter inzage op de fractiekamers en bij de postbakjes.
- Voor overige geïnteresseerden zijn de bijlagen digitaal beschikbaar op de gemeentelijke website. Tevens liggen de bijlagen ter inzage in het raadshuis en bij de bibliotheek.

Programma Sociaal Domein

**Plan van aanpak
2013 - 2015**

Meer informatie:
sociaaldomein@haarlemmermeer.nl

Inleiding

In de afgelopen decennia zijn vele rapporten en onderzoeken verschenen over de rol van de gemeente als 'meest nabije overheid'. Het Rijk en de gemeenten zijn het met elkaar eens dat overheidstaken bij voorkeur zo dicht mogelijk bij de inwoners worden uitgevoerd. Gemeenten zijn beter in staat om een integraal, samenhangend beleid te voeren, zodat de dienstverlening aan de inwoners verbeterd wordt. In de komende jaren wordt een aantal grote taken gedecentraliseerd: de volledige jeugdhulp, de begeleiding en verzorging uit de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ) en de regelingen voor de zogenaamde onderkant van de arbeidsmarkt (de Participatiewet).

Met de uitbreiding van de taken binnen het sociaal domein, wordt vorm gegeven aan de rol van de gemeente als meest nabije overheid. Het betekent voor onze organisatie een grote uitdaging met ingrijpende gevolgen. De gemeente wordt verantwoordelijk voor vrijwel de gehele maatschappelijke ondersteuning. Dit raakt alle leefgebieden van onze inwoners: zorg, welzijn, schuldhulpverlening, werk, onderwijs, opvoedingsondersteuning en inkomensondersteuning. Om een beeld te krijgen van de omvang van de operatie: onze begroting voor het sociale domein groeit vanaf 2015 indicatief met ruim zestig miljoen euro. De overheveling van taken gaat bovendien gepaard met forse bezuinigingen. Wij staan voor de uitdaging om de verschillende taken in hun onderlinge samenhang te bezien en ze uit te voeren vanuit een ander, integraal perspectief op het sociale domein. Wij willen onze inwoners zelf centraal stellen en van daaruit onze dienstverlening 'ontschot' organiseren.

In april 2012 heeft het gemeentebestuur de nota Richting, proces en aanpak programma sociaal domein vastgesteld. Haarlemmermeer kiest voor een fundamentele hervorming van het sociaal domein als geheel. Om die ambitie waar te maken gaan transitie en transformatie hand in hand. Enerzijds hebben we een drietal wettelijke taken vorm te geven en moeten we onze organisatie en onze partners tijdig daarop voorbereiden. Tegelijkertijd moeten we de stappen zetten die leiden tot een maatschappelijke ondersteuning, die uitgaat van het perspectief van onze inwoners en ruimte geeft aan de professionals. Transformatie betekent een verandering in houding en gedrag van onze inwoners, onze partners en niet in de laatste plaats van onszelf. Deze twee deelopdrachten pakken we parallel op en onderweg zoeken we de dwarsverbanden. Daarbij is steeds het uitgangspunt dat we bij de zaken die we voor de korte termijn moeten regelen, de noodzakelijke transformatie op de lange termijn niet frustreren.

Dit plan van aanpak

Dit (verkorte) plan van aanpak is een nadere, organisatorische, uitwerking van de bestuurlijke visie op het sociaal domein. Om deze ingewikkelde opdracht te realiseren heeft onze gemeente een programmaorganisatie ingericht. Het programma is een opdracht voor de gehele organisatie, de coördinatie ligt bij de programmamanager en zijn programmateam. Centraal in het programma staan begrippen als ruimte, eigen kracht, ontschotten en nabijheid. Dit zijn volgens ons de bouwstenen van een andere, meer bij deze tijd passende inrichting van de maatschappelijke ondersteuning. In dit plan van aanpak lichten wij onze inspanningen voor de komende maanden en – waar mogelijk – jaren toe. Het is nadrukkelijk geen statisch document. De decentralisatie van taken en het pad naar de gewenste hervormingen kenmerken zich door een grote mate van dynamiek. Wij passen onze route en plannen daarom regelmatig aan.

Inhoud

Deel 1: Wat willen we bereiken?

Waar willen we naar toe?

Toetsstenen in het programma

Over wie hebben we het?

Welke taken komen erbij?

Deel 2: Wat gaan we daarvoor doen?

De programmaorganisatie sociaal domein

Transitieprojecten

Projecten gericht op het versterken van sociale netwerken

Projecten gericht op de toegang tot de ondersteuning

Projecten gericht op de organisatie van de ondersteuning

Overige projecten en activiteiten

Deel 3: Overige zaken

Bestuurlijke kalender 2013-2014

Risico's

Afkortingen en begrippen

Deel 1   Wat willen we bereiken?

Waar willen we naar toe?

In het voorjaar heeft het gemeentebestuur de doelstellingen en veranderboodschap van het programma vastgesteld.¹

De hoofddoelstelling van het programma is het realiseren van een kwalitatief goede maatschappelijke ondersteuning, die uitgaat van de eigen kracht en verantwoordelijkheid van onze inwoners en ruimte geeft aan de professionals.

Onze ambitie voor hervorming van het sociaal domein is vorm gegeven vanuit de overtuiging dat de meeste mensen willen meedoen in de samenleving. Wij gaan uit van de eigen kracht van onze inwoners en willen dat zij zo veel mogelijk zelf regie houden. Daarin is niemand gelijk en daarom moet effectieve ondersteuning altijd maatwerk zijn. Het ondersteuningsaanbod wordt straks niet meer bepaald door de grenzen van de huidige domeinen, maar door te kijken naar wat nodig is om onze inwoners mee te laten doen. Daarmee wordt de ondersteuning meer integraal, efficiënter en dicht bij huis zodat wij maatwerk kunnen leveren dat aansluit bij de kracht van onze wijken en onze inwoners zelf. Voor een gemeente als Haarlemmermeer met haar diversiteit in de verschillende kernen is deze manier van werken extra relevant.

Wat betekent dat voor onze inwoners?

Het versterken van de verantwoordelijkheid en de regie van onze inwoners behoort tot de kern van de transformatie opgave. Daarom zal er vaker van onze inwoners gevraagd worden om binnen het eigen netwerk de ondersteuning te organiseren. Vanuit deze gedachte moeten initiatieven vanuit het maatschappelijk middenveld voldoende mogelijkheid krijgen om zich te ontwikkelen. Waar inwoners professionele ondersteuning nodig hebben, komt er één aanspreekpunt voor het gehele huishouden.

Wat betekent dat voor de professionals?

Professionals krijgen meer ruimte, vertrouwen en mandaat bij het ondersteunen van onze inwoners en hoeven daarbij minder vaak schriftelijke verantwoording af te leggen. Wel wordt er van hen gevraagd hun cliënten te activeren en te ondersteunen bij het aanspreken van het eigen sociale netwerk. Dit vraagt om groot communicatief vermogen en om een wezenlijke verandering in de houding die zij innemen. Daarnaast wordt er verwacht dat zij binnen een breed professioneel netwerk werken – breder dan het eigen vakgebied – waarin zij tot samenhangende en efficiënte oplossingen komen.

---

¹ Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de nota *Richting, proces en aanpak programma sociaal domein, april 2012*

Wat betekent dat voor onze partners?

Maatschappelijke organisaties moeten handelen vanuit het perspectief van de inwoners. Zij leggen primair aan hen verantwoording af en bieden maximale ruimte en verantwoordelijkheid aan hun professionals. Dat betekent dat wij op onze beurt hen vertrouwen moeten geven. Het huidige financiële systeem heeft als effect dat een zorgvraag in stand wordt gehouden. Dat moet op de schop. In ons arbeidsmarktbeleid spelen ondernemers een actieve rol. Zij zijn in staat vacatures te bieden aan personen die niet volledig maar wel naar vermogen kunnen werken. Het is van belang dat zij de meerwaarde van maatschappelijk ondernemerschap erkennen en zich bewust zijn van de mogelijkheden die de gemeente biedt voor ondersteuning. Wij vragen aan onze ondernemers dat zij actief met ons en onze scholen communiceren over hun behoeften en dat zij geen vrijblijvende rol vervullen in ons arbeidsmarktbeleid.

Wat betekent dat voor ons?

Wij krijgen de kans om lokaal en regionaal maatwerk te bieden. Tegelijkertijd moeten we bezuinigen. Dat vraagt van ons de flexibiliteit en durf om tot nieuwe werkwijzen, spelregels en samenwerkingsvormen te komen. De wijze waarop we het sociale domein nu georganiseerd hebben is niet vanzelfsprekend het vertrekpunt, maar succesvolle voorzieningen en werkwijzen zijn het waard om te behouden. Meer vertrouwen in onze maatschappelijke organisaties, professionals en inwoners betekent minder verantwoording en controle. Ook van onze eigen medewerkers hebben wij andere verwachtingen: ambtenaren die in direct contact staan met onze inwoners moeten ruimte en vertrouwen krijgen om naast de inwoner te gaan staan. De gemeente moet het goede voorbeeld geven.

Vangnet

Wij realiseren ons dat de veranderingen vooral betrekking hebben op mensen in een kwetsbare positie. Wij verliezen niet uit het oog dat er altijd een vangnet moet zijn voor de meest kwetsbaren en zoeken daarbij de maximale ruimte in de wet. De overheid heeft de verantwoordelijkheid voor minimaal een basisniveau aan voorzieningen.

Onze veranderboodschap samengevat in enkele sleutelbegrippen:

VAN	NAAR
standaardoplossingen	maatwerk
indiceren	arrangeren
recht op een voorziening	eigen kracht en regie
aanbodgericht	vraaggericht
aanpak per leefgebied	integrale aanpak
individuele cliënten	huishoudens
verantwoording en rapportages	ruimte voor de professional
controle	vertrouwen
praten over inwoners	praten met inwoners
afhankelijkheid	zelfredzaamheid
regelingen centraal	inwoners centraal

Toetsstenen in het programma

We hebben de bestuurlijke vastgestelde programmadoelstellingen en veranderboodschap vertaald in een viertal zogenaamde toetsstenen. We gaan met onze inwoners en maatschappelijke partners in gesprek zodat er een gezamenlijk referentiekader ontstaat. Bij alle activiteiten die we in of aangrenzend aan het sociaal domein ondernemen, vragen wij ons af of ze direct of indirect bijdragen aan de toetsstenen. De toetsstenen geven houvast om kritisch te zijn naar onszelf en anderen.

<p>Toetssteen: Eigen kracht</p>	<p>Participatie, zelfstandigheid, eigen regie Zelf verantwoordelijkheid dragen Preventie en een zo kort mogelijke afhankelijkheid van de overheid Wegnemen prikkels die zorgvraag in stand houden Terugdringen bureaucratische last Basisniveau aan voorzieningen en een vangnet voor kwetsbare mensen</p>
<p>Toetssteen: Nabijheid</p>	<p>Ondersteuning dichterbij huis, wijk en vindplaatsen, ook via internet Maatwerk voor onze inwoners waar nodig Aandacht voor kenmerken van wijken en kernen Terugdringen bureaucratische last</p>
<p>Toetssteen: Ruimte voor de professional</p>	<p>Sturen op vertrouwen en verantwoordelijkheid Terugdringen bureaucratische last Aandacht voor sociale netwerk van inwoners Inwoners helpen aanspraak te doen op dat netwerk Niet over maar met inwoners in gesprek Aanspreken van het brede professioneel netwerk Groot communicatief vermogen van de professional Niet werken vanuit institutionele organisatiebelangen</p>
<p>Toetssteen: Ontschotting</p>	<p>Regelingen en domeinen zijn niet leidend Eén verantwoordelijke overheid en één budget Inwoner staat centraal: één huishouden, één plan, één aanspreekpunt Een integrale, generalistische manier van werken, zonder de benodigde expertise tekort te doen.</p>

Over wie hebben we het?

Inleiding

Het organiseren van zorg en ondersteuning vanuit de eerder geformuleerde toetsstenen van dit programma, gaat gepaard met een andere benadering van onze inwoners. Hierbij is de eigen kracht van mensen het uitgangspunt. Het versterken van de verantwoordelijkheid en de regie van onze inwoners behoort tot de kern van de transformatie opgave. Deze visie vraagt om een andere rol van zowel inwoners en professionals als die van de gemeente zelf. Er moet, met andere woorden, meer aandacht worden besteed aan de ondersteuning vanuit de zogenaamde nuldelijn². Die wordt gevormd door ieders eigen sociale netwerk en de betrokken begeleiders en professionals die een rol innemen in het alledaagse bestaan van onze inwoners. Juist hier kan door vroege signalering en het versterken van de eigen verantwoordelijkheid de complexiteit van de ondersteuning worden beperkt.

Het 80-15-5 model

In het sociaal domein wordt vaak naar inwoners gekeken op grond van de zogenaamde *80-15-5 verdeling*. Waar iemand zich bevindt in dit 80-15-5 model, is afhankelijk van de mate waarin een inwoner of gezin zelf zijn regie kan vormgeven aan de ene kant en de complexiteit van de ondersteuningsvraag aan de andere kant. De meeste mensen, ongeveer tachtig procent van de inwoners, is in staat om met behulp van het eigen netwerk zelf de benodigde ondersteuning te organiseren. Ongeveer vijftien procent van de bevolking wordt gerekend tot de groep kwetsbare inwoners, veelal met (beperkt) regieverlies en relatief complexe ondersteuningsvragen, bijvoorbeeld wanneer deze gerelateerd zijn aan meerdere levensdomeinen. Deze inwoners komen in beeld via een groot aantal toegangspoorten³. Tot slot is er een kleine groep zeer kwetsbare inwoners van ongeveer vijf procent, die te maken heeft met zeer complexe problematiek op meerdere levensdomeinen. Het gaat hierbij veelal om multiprobleem-gezinnen (MPG). Voor deze groep is een intensievere vorm van coördinatie en actieve ondersteuning in het gezin of huishouden nodig. Van deze laatste groep is voor een klein deel (circa één procent) de problematiek dermate ernstig dat via een rechterlijke beslissing de regie wordt overgenomen in belang van de veiligheid van kinderen, de eigen veiligheid of die van de omgeving.

---

² Met nuldelijn wordt verwezen naar het eigen sociale netwerk en de betrokken begeleiders en professionals die een rol innemen in het alledaagse bestaan van onze inwoners, zoals bijvoorbeeld de leraar op school of de wijkagent.

³ Zoals het Wmo-loket, het CJG+, het Loket werk en inkomen, Bureau Jeugdhulp, het Zorgnetwerk 12+, het Steunpunt huiselijk geweld, het Veiligheids-huis, gebiedsmanagers, woningcorporaties, zorgadviesteams, afzonderlijke organisaties enz.

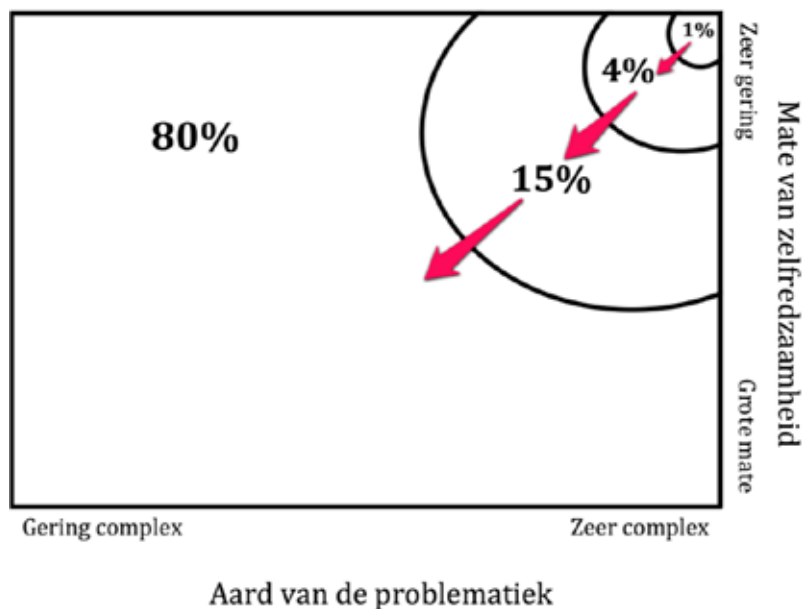
Het 80-15-5 model	
80%	<ul style="list-style-type: none"> • regelt eigen ondersteuning binnen het eigen netwerk • relatief laag zorg- en ondersteuningsgebruik • soms eerder ondanks dan dankzij het huidige stelsel
15%	<ul style="list-style-type: none"> • kwetsbare groep met (beperkt) regieverlies • relatief groot zorg- en ondersteuningsgebruik veelal op meerdere levensdomeinen
5%	<ul style="list-style-type: none"> • zeer kwetsbare groep met ernstig regieverlies • complexe problematiek op meerdere levensdomeinen • inclusief 1% waarbij regie wordt overgenomen uit veiligheidsoverwegingen

De kosten voor zorg en ondersteuning zijn bij benadering omgekeerd evenredig aan de verdeling van deze doelgroepindeling: ongeveer twintig procent van de inwoners gebruikt zo'n tachtig procent van het gespecialiseerde zorg- en ondersteuningsbudget. Het gaat hierbij uiteraard om grove schattingen die per gemeente kunnen verschillen.

Focus voor hervormingen

Bij het herinrichten van het sociaal domein is het verleidelijk om de nadruk te leggen op de groep inwoners (ca. 20 procent) met meer complexe ondersteuningsvragen. Deze groep is immers bekend en de aanpak kan (indirect) gestuurd worden. Aan de andere kant is er juist veel winst te behalen in het waarborgen van goede ondersteuning van de grootste groep inwoners. Regieverlies en complexe problematiek kunnen hier vroeg gesignaleerd en soms zelfs voorkomen worden. Het eigen netwerk van onze inwoners, het maatschappelijk middenveld en de eerste kring professionals op scholen en kinderdagverblijven spelen daarbij

een cruciale rol. Hier bevinden zich betrokken inwoners en professionals die vaak als eerste de eventuele problematiek of ondersteuningsvragen signaleren. Denk aan burens, vrienden, familie, leerkrachten, professionals op kinderdagverblijven, begeleiders op (sport)verenigingen en

huisartsen. De gemeente heeft als belangrijke taak om bij de hervorming van het sociaal domein deze brede nuldelijn en de eerste kring van professionals te versterken om regieverlies en, nog eenvoudige, ondersteuningsvragen snel te herkennen en te adresseren.

In de praktijk kan dit vertaald worden naar twee gemeentelijke taken. Vanuit een faciliterende rol kan het ontstaan van initiatieven in het maatschappelijk middenveld worden gestimuleerd. Het gaat hier nadrukkelijk om een *hands-off* benadering waarbij het *niet* tegenwerken en de waardering voor activiteiten in het maatschappelijk middenveld de belangrijkste bestandsdelen vormen. Juist hier kunnen bepaalde problemen worden voorkomen en krijgen inwoners de kans om het sociale netwerk uit te breiden. Denk aan sportverenigingen die een latente maatschappelijke functie vervullen door jongeren van de straat en daarmee uit de problemen te houden. Anderzijds moet er vanuit een meer actieve rol worden gezocht naar mogelijkheden om de aansluiting vanuit deze basis met de eerste- en tweedelijns ondersteuning te verbeteren. Dit draagt bij aan het versterken van de basisvoorzieningen waar professionals ruimte en mogelijkheden krijgen om vanuit vroeg signalering de juiste ondersteuning te bieden.

Daarnaast manifesteert de aanleiding voor de hervorming van het sociaal domein zich al vanaf de basis met een enorme complexiteit van wetten, loketten en indicatieprocedures. Het huidige beleid bevat perverse prikkels waardoor inwoners, aanbieders en gemeenten⁴ belang hebben bij een opwaartse druk op de ondersteuningsvraag. De tendens van medicalisering en verregaande specialisering gaat ten koste van het zelf oplossend vermogen van mensen met minder complexe ondersteuningsvragen en werkt de kosten in de hand. Daarnaast zijn er bij één gezin vaak meerdere hulpverleners betrokken maar blijven er te weinig middelen over om de juiste ondersteuning aan iedereen te kunnen bieden.

Toekomstige ondersteuning

Nuldelijn: de bestaande sociale infrastructuur die in ieders leven wordt gevormd door het eigen sociale netwerk en de betrokken begeleiders en professionals die een rol innemen in het alledaagse bestaan van onze inwoners. Deze vormt de basis voor de aanpak van iedere ondersteuningsaanvraag. Daarbij wordt niet iedere afwijking als een probleem beschouwd en mogen verschillen bestaan. De ondersteuning is dus sterker gericht op zelfredzaamheid maar ook op ontzorgen en normaliseren om de medicaliserende tendens tegen te gaan. Eventuele problemen worden vroeg gesignaleerd waardoor de juiste professionals snel kunnen worden ingezet.

Eerste- en tweedelijns: Zorgcoördinatoren of casemanagers werken vanuit een vraaggerichte aanpak waarbij de regie zoveel mogelijk bij de inwoners zelf blijft. Om deze rol te kunnen waarmaken hebben professionals ruimte en mandaat nodig om snel te kunnen handelen en maatwerkoplossingen te

---

⁴ Voor gemeenten is het aantrekkelijk om ondersteuningsvragen door te geleiden naar gespecialiseerd trajecten omdat die rekening nu elders wordt betaald.

organiseren. Naast het bieden van structuur en ondersteuning op basis van de werkwijze *één huishouden-één plan*, verlagen zij de drempel naar het in handen nemen van de volledige regie. Zo versoepelen de bewegingen van inwoners tussen de verschillende ondersteuningslijnen waardoor mensen niet langer onnodig in een gespecialiseerd traject blijven steken.

Overigens is volledige zelfstandige regie niet altijd mogelijk, bijvoorbeeld als er sprake is van verstandelijke beperking of ernstige psychiatrische- of verslavingsproblematiek. Voor de meest complexe casussen waarbij overlast of zeer ernstige veiligheidsproblemen een rol spelen wordt doorzettingsmacht belegd bij de burgemeester of een verantwoordelijk wethouder. Voor deze casussen wordt een gemeentelijk team ingericht dat op afroep altijd beschikbaar om met mandaat de casus tot een oplossing te brengen.

De ondersteuning is gericht op;	
80%	<ul style="list-style-type: none"> • versterken van de nuldelijn om zelfredzaamheid te vergroten • eerstelijns ondersteuning is gericht op ontzorgen en normaliseren • vanuit vroeg signalering kan de juiste ondersteuning worden geboden • vergroten van de handelingsruimte en het mandaat van professionals
15%	<ul style="list-style-type: none"> • idem 80% • de regie blijft zoveel mogelijk in handen van de inwoners • de ondersteuningscoördinatie met een integrale en vraaggerichte aanpak • laagdrempelige bewegingen tussen de verschillende ondersteuningslijnen • ondersteuning vanuit de werkwijze één huishouden-één plan
5%	<ul style="list-style-type: none"> • idem 15% • voor klein deel van deze groep (1%) wordt regie overgenomen door de gemeente

Welke taken komen erbij?

Begeleiding en verzorging uit de AWBZ

De extramurale begeleiding en verzorging uit de AWBZ wordt per 1 januari 2015 gedecentraliseerd naar de gemeenten en valt dan onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Het gaat om de individuele begeleiding en groepsgerichte begeleiding voor mensen met matige tot ernstige beperkingen. Onder begeleiding wordt verstaan: bevordering, behoud of compensatie van zelfredzaamheid zodat opname in een instelling of verwaarlozing voorkomen kan worden. Begeleiding omvat activiteiten als woonbegeleiding, praktische pedagogische thuishulp en gezinsondersteuning, begeleiding tijdens voortgezet speciaal onderwijs, thuisbegeleiding, dagactiviteiten voor GGZ (DAC Roads), dagbesteding voor verstandelijk beperkten, zaterdagopvang voor kinderen met verstandelijke beperking, activerende psychiatrische thuiszorg en begeleiding bij rehabilitatie trajecten verslaafden. Ook kortdurend verblijf (zoals logeervoorzieningen) en het vervoer die zijn gekoppeld aan dagbesteding komen onder de Wmo te vallen. Mensen met een indicatie voor (langdurig) verblijf kunnen ook na 2015 een beroep doen op de AWBZ. Vanaf 2014 komt de aanspraak op huishoudelijke hulp te vervallen. De gemeente krijgt alleen vijftwintig procent van het huidige budget voor schrijnende gevallen.

Alleen intramurale zorg voor volwassenen die echt niet meer thuis kunnen wonen (vanaf ZZZP 5) blijft in de AWBZ. Extramurale persoonlijke verzorging (hulp bij het douchen, aankleden of naar het toilet gaan) gaat naar de gemeenten. Extramurale verpleging (wondverzorging, injecties geven) wordt ondergebracht bij de zorgverzekeraars. Er komen meer middelen beschikbaar voor extra wijkverpleegkundigen. Ook het scheiden van wonen en zorg is een maatregel in het kader van de stelselherziening AWBZ. De maatregel houdt in dat cliënten op termijn zelf de woonkosten gaan betalen voor het wonen in een intramurale instelling. De AWBZ vergoedt dan aan de instelling alleen nog de zorg en een toeslag voor een stukje algemene huisvestingslasten. Daarnaast is door het demissionaire kabinet besloten om al met ingang van 1 januari 2013 Zorgzwaartepakketten 1 en 2 (ZZP's) te extramuraliseren. Vanaf 2014 geldt dat voor ZZZP 3 en vanaf 2016 ZZZP 4. Dat betekent dat nieuwe cliënten die voorheen een indicatie kregen voor intramurale zorg, straks een beroep gaan doen op de Wmo.

Van Wet werken naar vermogen naar Participatiewet

In het Regeerakkoord van het kabinet Rutte II is opgenomen dat het wetsvoorstel Wet werken naar vermogen wordt vervangen door een Participatiewet die naar alle waarschijnlijkheid op 1 januari 2014 wordt ingevoerd. De decentralisatie naar de gemeente blijft overeind maar inhoudelijk zijn er verschillen. De Participatiewet betekent één brede regeling voor de zogenaamde onderkant van

de arbeidsmarkt die uitgevoerd wordt door gemeenten. Doel van de wet is dat iedereen, in ieder geval naar zijn of haar eigen mogelijkheden deelneemt aan de samenleving, maar bij voorkeur werkt bij een reguliere werkgever. Belangrijk onderdeel van de nieuwe wet is dan ook een actieve werkgeversbenadering. Gemeenten moeten werkgevers stimuleren mensen met een beperking in dienst te nemen door hen voorzieningen te bieden die de werkgevers ontzorgen. Daarnaast komt er meer nadruk op de eigen verantwoordelijkheid van inwoners. De handhaving wordt verzaaid, zodat alleen diegenen gebruik maken van een inkomensvoorziening, voor wie dit (tijdelijke) vangnet ook werkelijk bedoeld is.

De nieuwe wet voegt de huidige regelingen Wet Werk en Bijstand (WWB), en gedeelten van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong) samen. Door de samenvoeging wordt de gemeente ook verantwoordelijk voor de inwoners die onder de WSW vallen en de jonggehandicapten die nog arbeidspotentieel hebben. De Wajong blijft alleen bestaan voor mensen die geen arbeidspotentieel hebben en wordt uitgevoerd door het UWV. Personen die nu reeds onder de WSW vallen, vallen vanaf 2015 onder het regime van de Participatiewet. De nieuwe instroom valt reeds vanaf 2014 onder de Participatiewet. Er komt één participatiebudget waaruit de re-integratieactiviteiten voor zowel de doelgroepen uit de WWB, de Wajong en de oude doelgroep uit de WSW worden betaald.

De stelselwijziging Jeugd

Op dit moment zijn de verantwoordelijkheden in de Jeugdhulp verdeeld tussen het Rijk, de provincies, zorgverzekeraars en gemeenten. De wettelijke grondslag van de Jeugdhulp is gelegen in de Wet op de Jeugdhulp en deels in de AWBZ en de Zorgverzekeringswet. Het kabinet beoogt een stelselwijziging door te voeren, waarin gemeenten verantwoordelijk worden voor de zorg voor jeugd en de financiering. Er komt één wettelijke grondslag: de Jeugdwet. Het Rijk hoopt hiermee inhoudelijke en organisatorische veranderingen in het geheel van de Jeugdhulp te realiseren. Daarnaast wil het Rijk door de 'hulp dichtbij' eerder en sneller in te zetten, de stijgende vraag naar gespecialiseerde zorg terugdringen.

Concreet worden de volgende taken overgeheveld naar gemeenten: toegangstaken Bureau Jeugdzorg en Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, jeugdbescherming en jeugdreclassering, jeugd- en opvoedhulp, Jeugdhulpplus, Kindertelefoon, Jeugd Geestelijke Gezondheidszorg (j-GGZ) en de zorg voor Jeugd Licht Verstandelijk Beperkten (j-LVB). Er komt één financiering en een nieuw wettelijk kader voor al deze vormen van ondersteuning en hulp aan kinderen en hun opvoeders. In de Jeugdwet wordt vastgelegd dat gemeenten zorg moeten dragen voor een herkenbare en laagdrempelige plek van waaruit een aantal basisfuncties van ondersteuning en zorg worden aangeboden.

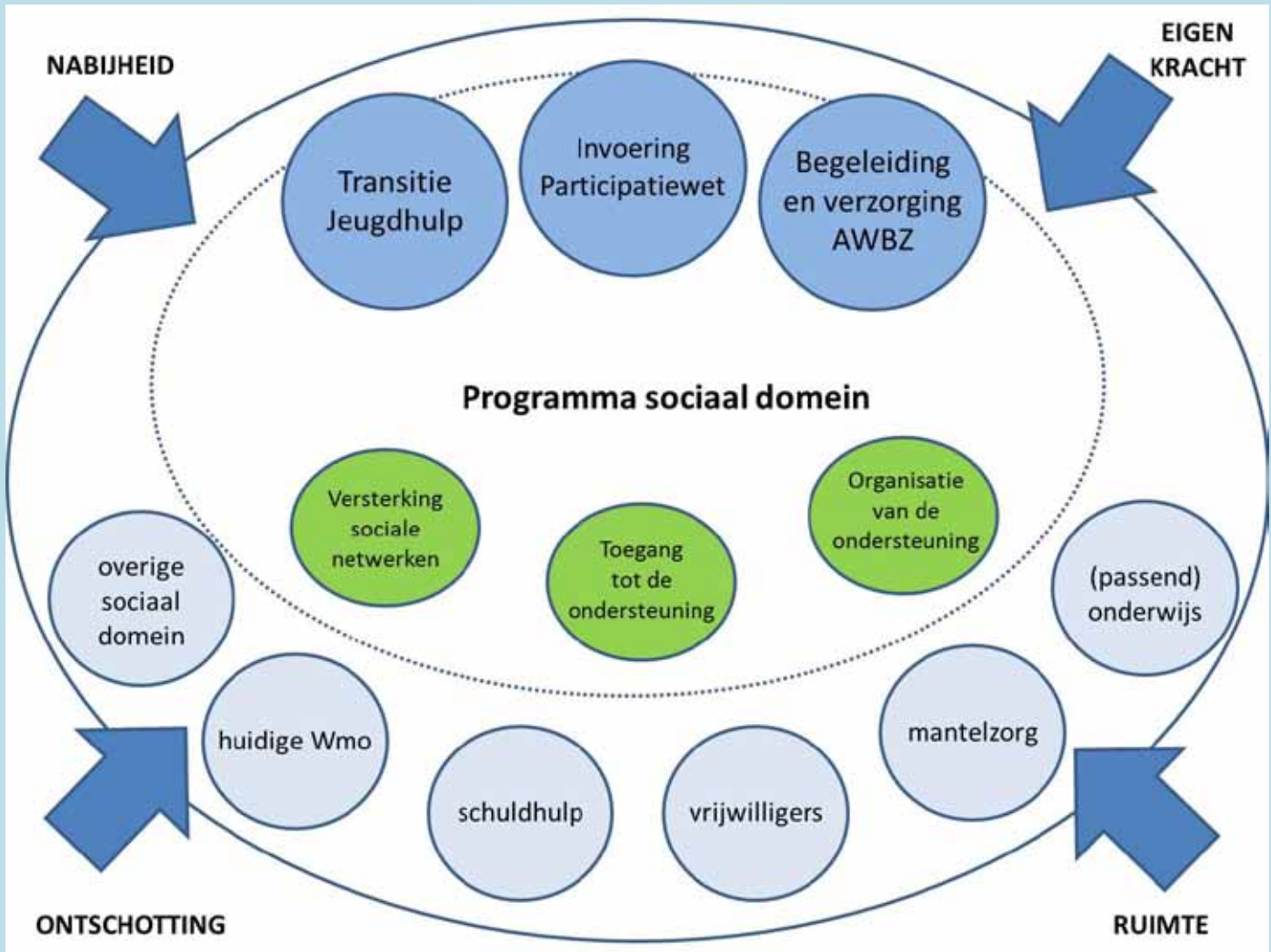
Hervorming passend onderwijs

Naast de drie transities wordt ook het stelsel van passend onderwijs hervormd. Die stelselwijziging heeft ook gevolgen voor de rol van de gemeente en er is een sterke samenhang met de transitie Jeugdhulp.

Scholen krijgen in het nieuwe stelsel een zorgplicht. Dat betekent dat wanneer ouders hun kind op een bepaalde school aanmelden, deze de taak heeft dit kind een zo goed mogelijke plek te bieden. Als de school dit zelf niet kan leveren, heeft de school de taak binnen het samenwerkingsverband het kind een zo goed mogelijke plek op een andere school te bieden. Ouders hoeven op deze manier niet zelf alle scholen af om een plek voor hun kind te vinden. Om aan deze plicht te kunnen voldoen, werken scholen samen en wordt 'lichte' (speciaal basisonderwijs) en 'zware' (speciaal onderwijs) onderwijszorg onder één verantwoordelijkheid gebracht. Doel is het verminderen van de bureaucratie en het mogelijk maken van meer maatwerk in het zorgaanbod voor leerlingen.

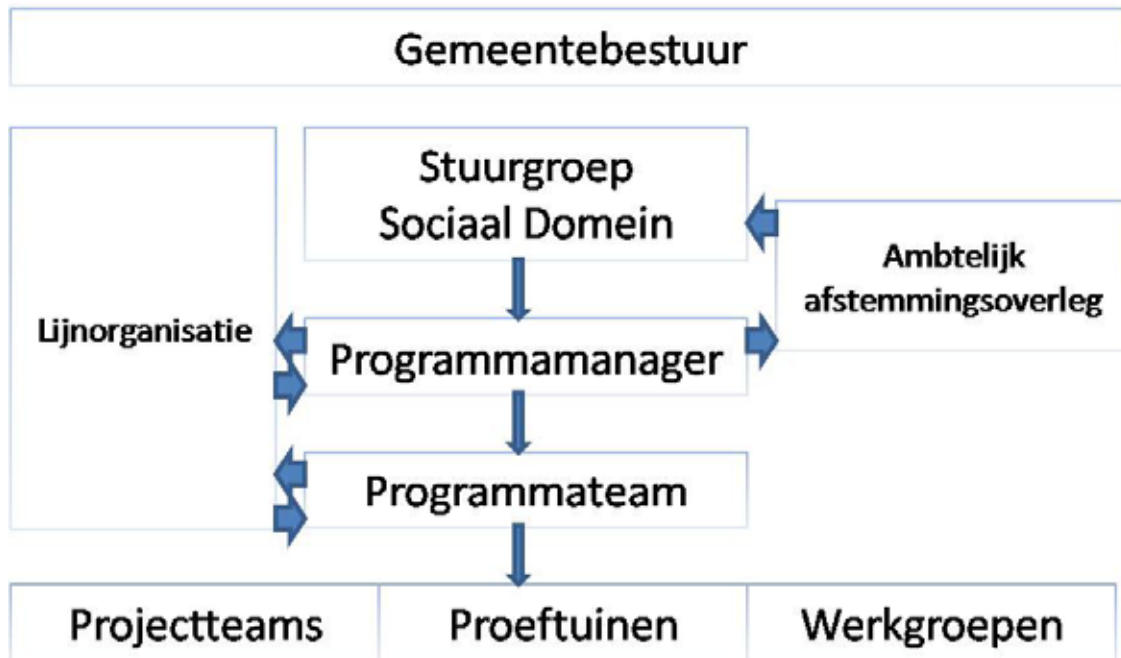
De rol van de gemeente wordt prominenter, scholen en gemeenten moeten met elkaar om tafel om zaken als preventie, zorg, het begeleiden naar werk en dergelijke te bespreken. De rolverdeling en bevoegdheden in deze overleggen verdienen de nodige aandacht en zijn nog niet duidelijk ingekaderd. Dit geeft kansen om beleidsvrijheid te benutten maar kan ook tot onduidelijkheid leiden. Het is van belang om dit traject optimaal te integreren met de verantwoordelijkheden die de gemeente op zich krijgt in het kader van de transitie Jeugdhulp. Zorgvragen die in de klas gesignaleerd worden dienen vloeiend bij de juiste hulpverlener terecht te komen. Daarnaast biedt de stelselwijziging een grote kans als het gaat om preventie van uitstroom naar beschermt werk en uitkering. Op dit moment proberen speciaal onderwijs scholen veelal zelfstandig de arbeidsmarkt te benaderen om leerlingen met een arbeidshandicap te plaatsen. Door intensieve samenwerking met de re-integratie organisatie van de gemeente en dekking in de vorm van borgstellingen en loondispensatie, wordt de kans op succes groter, door grotere arbeidsparticipatie van jonggehandicapten en minder instroom in beschutte werkvormen. Tevens wordt er minder dubbel werk gedaan wat financieel en maatschappelijk winst oplevert.

Deel 2 Wat gaan we daarvoor doen?

De programmaorganisatie sociaal domein

De sturing van het programma vindt op hoofdlijnen plaats vanuit de Stuurgroep Sociaal Domein. De dagelijkse aansturing vindt plaats door de programmamanager. Hij legt verantwoording af aan de directie. Het plan van aanpak dient als onderlegger voor de sturing vanuit de stuurgroep, maar ook voor de directe aansturing van de programmamanager van de projectleiders.

Dynamisch meerjarig programma

Er is sprake van een meerjarig programma met de nodige onzekerheden in planning, inhoud en financiën. Het programma vraagt voortdurend om bijsturing. Het plan van aanpak heeft daarom een sterk dynamisch karakter, passend bij de veranderopgave van het programma. De programmamanager heeft het mandaat om kleine wijzigingen door te voeren. Majeure, inhoudelijke wijzigingen worden door de programmamanager aan de stuurgroep voorgelegd.

Projecten

Het programma is vormgegeven door diverse projecten en andere activiteiten. Naast een projectmatige aanpak van de afzonderlijke transities kenmerkt het programma zich bovenal door een aantal overkoepelende projecten die zich richten op het sociaal domein als geheel. Het programmateam heeft daartoe eerst de belangrijkste overkoepelende en gemeenschappelijke thema's geïdentificeerd en gedefinieerd. De thema's zijn omgezet in projecten met eigen doelstellingen, resultaten, planning en inzet. De projecten leveren input aan andere projecten, aan de transitieprojecten (= de decentralisaties) maar ook aan de andere beleidsvelden in het sociaal domein.

Rol van de gemeenteraad

De gemeenteraad heeft in april 2012 de nota Richting, proces en aanpak programma sociaal domein omarmd. Daarmee zijn de kaders voor het programma bestuurlijk vastgesteld. Het college informeert en betreft de raad op meerdere momenten in het jaar. Onder andere stuurt het college eens per kwartaal een inhoudelijke brief met de laatste stand van zaken. Ook heeft het college de raad voorgesteld een aantal keer per jaar een informatieve bijeenkomst te houden. Wij streven er naar eens per jaar een tussentijdse evaluatie van het programma te doen en deze naar de raad te sturen.

Overzicht: informatievoorziening aan en interactie met de raad in 2012

Maand	Wat
Maart 2012	informatieve bijeenkomst programma sociaal domein
April 2012	informatieve bijeenkomst herstructurering sociale werkvoorziening
April 2012	raadsvoorstel herstructurering sociale werkvoorziening
April 2012	raadsdebat programma sociaal domein
Juni 2012	informatieve bijeenkomst regionale samenwerking en transitie jeugd
Juni 2012	informatieve brief inzake gevolgen programma van regeerakkoord
September 2012	voortgangsbrief programma sociaal domein
November 2012	benen op tafel transitie jeugd
December 2012	plan van aanpak en uitgangspunten transitie jeugd naar de raad

Projecten en activiteiten

Het programma sociaal domein omvat diverse projecten en activiteiten. De belangrijkste daarvan hebben we vastgelegd in projectplannen. Het gaat om projecten en activiteiten die gericht zijn op de realisatie/uitvoering van specifieke onderdelen of beleidskeuzes van de nieuwe wettelijke taken ("transitieprojecten") en om projecten en activiteiten die van toepassing zijn op alle transities of een verbinding opleveren tussen de transities. De beoogde hervormingen hebben echter betrekking op het sociaal domein als geheel (zie ook het plaatje op pagina 12). In het programma sociaal domein worden de transities zoveel mogelijk verbonden met bestaande regelingen en beleid. Daarbij stellen wij de eerder genoemde toetsstenen centraal.

A: Activiteiten gericht op de transities

- Project Participatiewet
- Project AWBZ
- Project Jeugdhulp

B: Versterking sociale netwerken:

- Project voorzieningen in beeld
- Nog nader te bepalen activiteiten

C: Toegang tot de ondersteuning:

- Project Wegwijs in Zorgland
- Project Kanteling
- Proeftuin: Sociaal team
- Proeftuin: Dossier in Eigen Hand

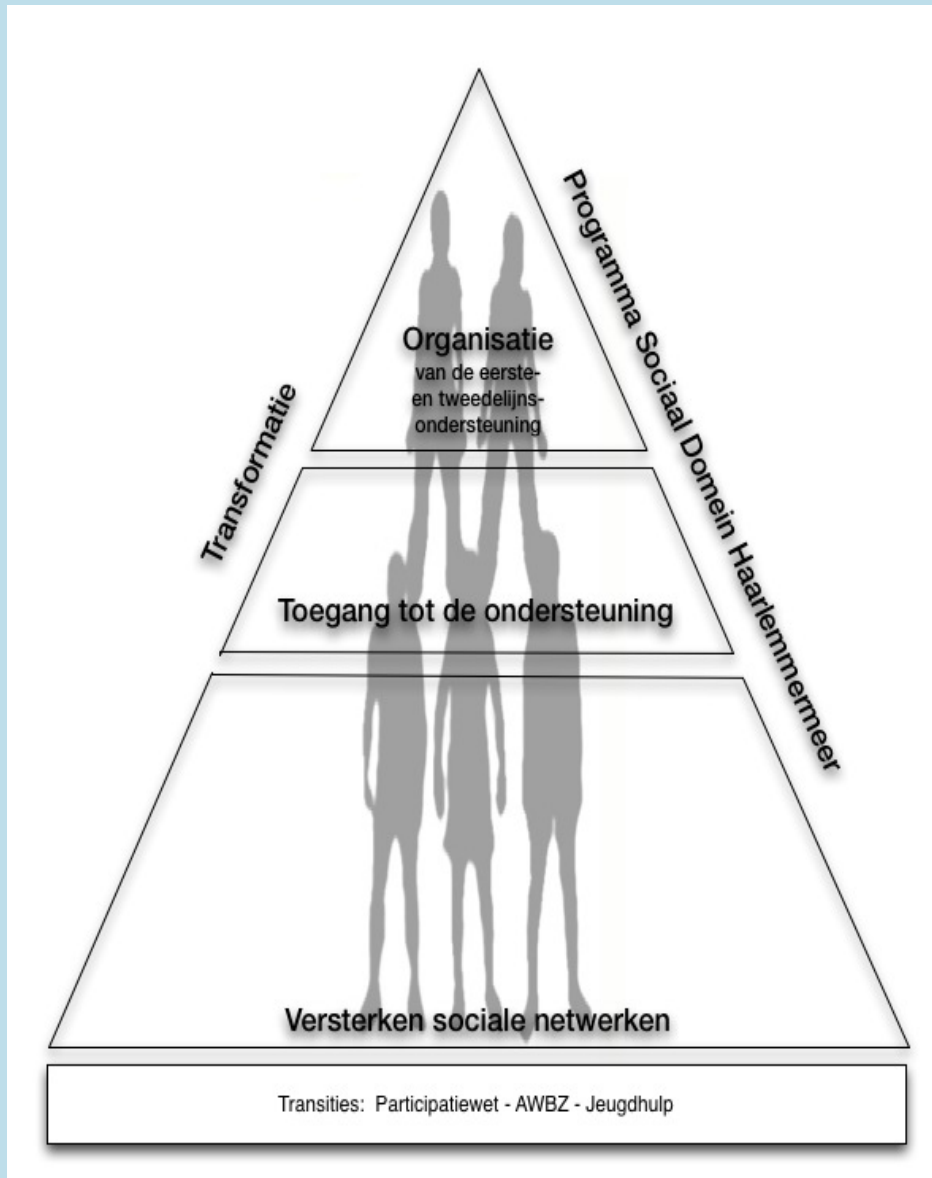
D: Organisatie van de ondersteuning:

- Project Sturing en Regie
- Project Financiering
- Project Inkoop
- Project Persoonsgebonden budget
- Project Vervoer
- Project ICT/Mens Centraal

E: Overige projecten en activiteiten

- Projecten Inwoners in beeld en Perspectief van de cliënt
- Projecten Communicatie en Participatie
- Project Besparingen
- Activiteiten gericht op de interne veranderopgave
- Activiteiten gericht op draagvlak en veranderboodschap ("cultuur")
- Activiteiten gericht op regionale samenwerking

Transitieprojecten

Transitieproject Participatiewet

Doorlooptijd: 2013

Wat houdt het project in?

Het transitieproject richt zich op de specifieke beleidsinhoudelijke aspecten van de invoering van de Participatiewet. Wij richten ons in het project op de tijdige en kwalitatief goede uitvoering van de nieuwe taken waarvoor onze gemeente verantwoordelijk wordt. In dit project besteden we ook nadrukkelijk aandacht aan de werkgeversbenadering en de samenhang tussen de dagbesteding (AWBZ) en de sociale werkvoorziening (SW). Wij beginnen met een analyse van de nieuwe uitgangspunten in het regeerakkoord. Thema's die breder van toepassing zijn in het sociaal domein worden opgepakt in de transitieoverstijgende projecten. Bezuinigingen in de Participatiewet worden zowel binnen het transitieproject als binnen het project Besparingen meegenomen. Daarnaast gaan wij er van uit dat we door een andere manier van organiseren in het sociaal domein besparingen kunnen realiseren.

Wat is het doel?

Een tijdige en kwalitatief goede uitvoering van de Participatiewet betekent:

- zowel de gemeentelijke organisatie als onze externe partijen zijn per 1 januari 2014 (her) ingericht om de nieuwe taken te kunnen uitvoeren;
- in een (per 1 januari 2015) vereenvoudigd stelsel waarin een omslag is gerealiseerd van complexe, verkokerde ondersteuning veraf naar eenvoudige, integrale, preventieve ondersteuning dichtbij;
- en binnen de beschikbare middelen.

Doel van de Participatiewet is meer mensen beschikbaar te maken voor werk en dat iedereen die kan werken, werkt naar vermogen, het liefste bij een reguliere werkgever.

Beoogde resultaten

1. Tijdige invoering en uitvoering van Participatiewet. Dat wil zeggen dat:
  - a. de benodigde verordeningen gemaakt zijn
  - b. inkoop/afspraken met partners geregeld zijn
  - c. nieuwe werkprocessen geïmplementeerd zijn
  - d. het personeel bijgeschoold /geïnstrueerd is
  - e. en systemen aangepast zijn.
2. Een kwalitatief goede regeling aan de onderkant van de arbeidsmarkt, waarbij mensen niet tussen wal en schip vallen;
3. Een (stap op weg naar een) integrale toegang en organisatie binnen het sociaal domein.

Bestuurlijke planning op hoofdlijnen

Activiteiten en producten	Planning	Bestuur	
		College	Raad
Informatieve bijeenkomst Participatiewet	1 ^e kwartaal 2013		I
Vaststellen beleidskeuzes Participatiewet	2 ^e kwartaal 2013	B	B
Voortgangsnota programma: o.a. invoering Participatiewet	2 ^e kwartaal 2013	B	I
Vaststellen verordeningen Participatiewet	3 ^e kwartaal 2013	B	I
Monitoring en evaluatie eerste maanden	1 ^e kwartaal 2014	B	I
Bijsturing op basis van transformatie	Doorlopend	B	I

Meer informatie?

Beatrijs Aukema, projectleider Participatiewet

b.aukema@haarlemmermeer.nl

023-5676753

Transitieproject AWBZ

Doorlooptijd: 2013 en 2014

Wat houdt het project in?

Het transitieproject richt zich op de specifieke beleidsinhoudelijke aspecten van de transitie AWBZ. Wij richten ons in het project op de tijdige en kwalitatief goede uitvoering van de nieuwe taken die vanuit de AWBZ overgeheveld worden naar de Wmo. In dit project besteden we ook aandacht aan inhoudelijke wijzigingen en bezuinigingen in de AWBZ, bijvoorbeeld de dagbesteding. Wij beginnen met een grondige analyse van de nieuwe uitgangspunten in het regeerakkoord. Thema's die breder van toepassing zijn in het sociaal domein worden opgepakt in de transitieoverstijgende projecten. Bezuinigingen in de AWBZ worden zowel binnen het transitieproject als binnen het project Besparingen meegenomen. Daarnaast gaan wij er van uit dat we door een andere manier van organiseren in het sociaal domein besparingen kunnen realiseren. Specifiek besteden we in het transitieproject Participatiewet aandacht aan de samenhang tussen de dagbesteding (AWBZ) en de sociale werkvoorziening (SW).

Wat is het doel?

Een tijdige en kwalitatief goede uitvoering van de nieuwe taken betekent:

- zowel de gemeentelijke organisatie als onze externe partijen zijn per 1 januari 2015 (her) ingericht om de nieuwe taken te kunnen uitvoeren;
- in een vereenvoudigd stelsel waarin een omslag is gerealiseerd van complexe, verkokerde zorg veraf naar eenvoudige, integrale, preventieve ondersteuning en zorg dichtbij;
- en binnen de beschikbare middelen.

Beoogde resultaten per 1 januari 2014

1. De organisatie is (her)ingericht om de nieuwe taken uit te kunnen voeren, dat betekent dat:
  - a. de benodigde verordeningen gemaakt zijn
  - b. inkoop/afspraken met partners geregeld zijn
  - c. nieuwe werkprocessen geïmplementeerd zijn
  - d. het personeel bijgeschoold /geïnstrueerd is
  - e. en systemen zijn aangepast
2. Een kwalitatief goed aanbod van maatschappelijke ondersteuning, waarbij mensen niet tussen wal en schip vallen;
3. Een (stap op weg naar een) integrale toegang en organisatie binnen het sociaal domein.

Bestuurlijke planning op hoofdlijnen

Bestuurlijk product	Planning	College	Raad
Informatieve bijeenkomst wijzigingen AWBZ en Wmo	1 ^e kwartaal 2013		I
Vaststellen beleidskeuzes Dagbesteding (en Participatiewet)	2 ^e kwartaal 2013	B	B
Informatieve bijeenkomst decentralisatie AWBZ/Wmo	1 ^e kwartaal 2014		I
Voortgangsnota programma: o.a. decentralisatie AWBZ	1 ^e kwartaal 2014	B	I
Vaststellen beleidskeuzes Wmo, begeleiding en verzorging	2 ^e kwartaal 2014	B	B
Vaststellen welke zorg regionaal wordt ingekocht	2 ^e kwartaal 2014	B	
Vaststellen verordeningen	3 ^e kwartaal 2014	B	B
Monitoring en evaluatie eerste maanden	1 ^e kwartaal 2015	B	I
Bijsturing op basis van transformatie	Doorlopend	B	I

Meer informatie?

Guzelien Hermans, projectleider AWBZ
guzelien.hermans@haarlemmermeer.nl
023-5676797

Transitieproject Jeugdhulp

Doorlooptijd: 2013 en 2014

Wat houdt het project in?

Het transitieproject richt zich op de specifieke beleidsinhoudelijke aspecten van de stelselwijziging van de Jeugdhulp. Wij richten ons in het project op de tijdige en kwalitatief goede uitvoering van de nieuwe taken waarvoor onze gemeente verantwoordelijk wordt. Thema's die breder van toepassing zijn in het sociaal domein worden opgepakt in de transitieoverstijgende projecten. Bezuinigingen in de Jeugdhulp worden zowel binnen het transitieproject als binnen het project Besparingen meegenomen. Daarnaast gaan wij er van uit dat we door een andere manier van organiseren in het sociaal domein besparingen kunnen realiseren. Specifieke aandachtspunten binnen het transitieproject Jeugdhulp zijn onder andere de regie op de aanpak kindermishandeling, het komen tot multifocale zorg, toegang tot de jeugdhulp waar sprake is van "drang en dwang" en het vraagstuk van regionale samenwerking.

Doel

Tijdige implementatie van de nieuwe wet op gemeentelijk niveau per 1 januari 2015. Dat betekent:

- zowel de gemeentelijke organisatie als onze externe partijen zijn (her)ingericht om de jeugdhulptaken te kunnen uitvoeren;
- in een vereenvoudigd stelsel waarin een omslag is gerealiseerd van complexe, verkokerde zorg veraf naar eenvoudige, integrale, preventieve ondersteuning en zorg dichtbij
- en binnen de beschikbare middelen.

Beoogde resultaten

1. Tijdige invoering en uitvoering van de nieuwe taken in de Jeugdhulp. Dat wil zeggen dat:
  - a. de benodigde verordeningen gemaakt zijn
  - b. inkoop/afspraken met partners geregeld zijn
  - c. nieuwe werkprocessen geïmplementeerd zijn
  - d. het personeel bijgeschoold /geïnstrueerd is
  - e. en systemen aangepast zijn.
2. Een kwalitatief goede uitvoering van de Jeugdhulp, waarbij mensen niet tussen wal en schip vallen;
3. Kwaliteit en toezichtkader, alsmede de rechtspositie van de cliënt gewaarborgd zijn;
4. Een (stap op weg naar een) integrale aanpak van toegang en organisatie sociaal domein.

Bestuurlijke planning

Bestuurlijk product	Planning	Bestuur	
		College	Raad
Vaststellen functioneel ontwerp	2 ^e kwartaal 2013	B	I
Vaststellen afspraken regionale samenwerking Jeugd	4 ^e kwartaal 2013	B	I
Voortgangsnota programma: o.a. transitie Jeugd (en AWBZ)	1 ^e kwartaal 2014	B	I
Informatieve bijeenkomst Jeugdhulp	1 ^e kwartaal 2014		I
Vaststellen verordeningen Jeugdhulp	2 ^e kwartaal 2014	B	B
Vaststellen meerjarig beleidskader 2015-2019	3 ^e kwartaal 2014	B	I
Vaststellen inkoop/ subsidieafspraken zorg 2015	4 ^e kwartaal 2014	B	
Monitoring en evaluatie eerste maanden	maart 2015	B	I
Bijsturing op basis van transformatie	Doorlopend	B	I

Meer informatie?

Marga Drewes, projectleider Jeugdhulp
marga.drewes@haarlemmermeer.nl

Meerjarige transitiekalender

2014

2015

Participatiewet

- Invoering participatiewet
- Samenvoegen WWB, WSW en Wajong
- Loondispensatie voor alle doelgroepen
- Instroom WSW stopt
- 1 re-integratiebudget
- Verruiming minimabeleid

Wijzigingen AWBZ

- Aanspraak dagbesteding vervalt
- Scheiden wonen en zorg ZPZ 1-3 (2016: ook ZPZ4)
- Beperking aanspraak persoonlijke verzorging
- Huishoudelijke hulp nieuwe cliënten vervalt

Stelselwijziging Jeugdzorg

- Decentralisatie naar gemeenten:
- Toegang Bureau Jeugdzorg
- Jeugd- & opvoedhulp
- Kindertelefoon
- Zorg voor Licht
- Verstandelijk Beperkte jeugd
- Jeugd Geestelijke Gezondheidszorg
- AMK
- Jeugd-bescherming en jeugd-reclassering
- Jeugdzorg Plus

Wijzigingen AWBZ

- begeleiding en verzorging naar gemeenten (Wmo)
- Huishoudelijke hulp vervalt voor bestaande cliënten
- Gemeenten moeten invulling geven aan dagbesteding (vanwege compensatieplicht Wmo)

Participatiewet

- Invoering huishouduitkeringtoets
- Quotumregeling in dienst nemen door werkgevers van arbeidsgehandicapten

Projecten gericht op het versterken van sociale netwerken

Een van de belangrijkste ambities bij het hervormen van het sociaal domein is gericht op het versterken van de eigen kracht en verantwoordelijkheid van onze inwoners. Vanuit die ambitie is het belangrijk om voldoende aandacht te besteden aan het versterken van de sociale netwerken in onze gemeente. Hierbij kan gedacht worden aan banden met familie, buren en vrienden maar ook aan de contacten op verenigingen, scholen en andere sociale voorzieningen. De sociale netwerken vormen de basisinfrastructuur van onze gemeente. Hier worden eenvoudige ondersteuningsvragen beantwoord en kan door vroege signalering de complexiteit van de problematiek gedeeltelijk worden beperkt.

Daarmee raakt de ambitie om de kracht van de bestaande sociale netwerken te vergroten aan de essentie van het toekomstige beleid. We richten ons op, misschien wel, het belangrijkste maar ook op het minst tastbare thema in het programma sociaal domein. Het onderstaande project 'voorzieningen in beeld' fungeert als een eerste stap. Daarnaast gaan wij met maatschappelijke organisaties, inwoners, vrijwilligers, mantelzorgers en anderen in gesprek over de vraag hoe sociale netwerken versterkt kunnen worden. Daarna kunnen wij scherper bepalen op welke manier wij de inzet vanuit het programma verder vormgeven.

Project: Voorzieningen in beeld

Doorlooptijd: 2013 en 2014

Wat houdt het project in?

Wij hebben de wens om wijken en kernen leefbaar en vitaal te houden. We constateren dat er in diverse wijken en kernen een verschraling van het voorzieningenniveau plaatsvindt. De vraag is welke voorzieningen we in stand willen houden in de wijken en kernen van Haarlemmermeer. Deze vraag is relevant vanwege een aantal ontwikkelingen, zoals de krimp in de kleinere kernen, diverse bezuinigingen op landelijk, regionaal en lokaal niveau en het strikter toepassen van ons beleid. Beslissingen over het al dan niet in stand houden van voorzieningen worden op dit moment nog vanuit het afzonderlijke beleidsdomein genomen, zonder dat we een integrale visie hebben op wat een leefbare en vitale kern is en wat voor voorzieningenniveau wij willen handhaven.

Doel

In dit project inventariseren we welke voorzieningen er in de wijken en kernen zijn. Daarnaast ontwikkelen we een visie en een integraal afwegingskader om keuzes te kunnen maken als het gaat om het al dan niet in stand houden van voorzieningen. Daarbij zoeken we aansluiting bij het Voorzieningenmodel en de Structuurvisie. Aangezien het in kaart brengen van alle voorzieningen in de wijken en kernen in Haarlemmermeer een zeer omvangrijke klus is, stellen we aan het begin van het traject prioriteiten. Een mogelijkheid is om te beginnen bij een aantal postcodegebieden.

Beoogde resultaten

1. Inzicht in de volgende vragen:
  - Wat is het minimale voorzieningenniveau dat wij moeten handhaven om vitale en leefbare wijken en kernen te hebben en te behouden?
  - Hoe kunnen we samen met andere gemeenten zorgen voor een goed voorzieningenniveau in de dubbeldorpen langs de Ringvaart?
  - Hoe is de verhouding tussen kosten en maatschappelijk rendement bij het in stand houden van dit minimale voorzieningenniveau?
2. Een visie en een integraal afwegingskader, waarmee keuzen gemaakt kunnen worden voor wat betreft de bestuurlijke inzet als het gaat om voorzieningen.

Samenhang met andere projecten en activiteiten

Wij streven er naar om einde 2013 de eerste resultaten op te kunnen leveren van het project Voorzieningen in beeld. Daarna leggen wij de resultaten naast de uitkomsten van het project Inwoners in beeld (deze verwachten wij medio 2013), zodat een eventuele samenhang inzichtelijk wordt. Op basis daarvan hopen wij gericht beleid te kunnen formuleren ter versterking van sociale netwerken in onze gemeente.

Meer informatie?

Tessa Kraemer

t.kraemer@haarlemmermeer.nl

023-5674957

Projecten gericht op de toegang tot de ondersteuning

Als een inwoner van Haarlemmermeer met een probleem geconfronteerd wordt, is vaak niet duidelijk waar men terecht kan voor ondersteuning. Hetzelfde geldt voor inwoners of professionals die problemen bij anderen signaleren. Bij wie kun je deze zorgen kwijt? Wij willen onderzoeken (en uitproberen) hoe we een eenvoudige toegang kunnen realiseren voor alle vormen van ondersteuning in het sociaal domein, onafhankelijk wie de financier of uitvoerende organisatie is.

Het eenvoudig organiseren van de toegang tot ondersteuning is in het belang van de inwoners, maar ook van de partners in het maatschappelijk middenveld en de verschillende financiers (gemeente, zorgkantoor en zorgverzekeraars). Het vraagt wel een cultuuromslag, waarbij zowel “los laten” als een sterke regie door de gemeente van belang is. Door middel van projecten en proeftuinen willen we meer inzicht krijgen in de vragen die bij deze nieuwe inrichting horen.

De toegang tot de Jeugdhulp waar sprake is van “drang en dwang”, zoals de toegang tot de jeugdbescherming en jeugdreclassering vallen binnen het juridisch kader en vragen aanvullend om separate afspraken.

Wat we al doen

Er loopt al een aantal proeftuinen en pilots in onze gemeente die gaan over de toegang tot de ondersteuning en bijbehorende methodologie en aanpak. Het gaat om de pilot Kansen en Kanteling in de WMO (bij cluster SDV) (zie project Kanteling) en een aantal proeftuinen in het Centrum voor Jeugd en Gezin, zoals bijvoorbeeld de Frontlijnaanpak (zie kader), de proeftuinen Ambulante zorg (zie kader) en Van indiceren naar verwijzen (zie kader).

Frontlijnaanpak Centrum voor Jeugd en Gezin

In de frontlijnaanpak werken in elk gebied een CJG-consulent en een zorgcoördinator samen. Ze hebben in dat gebied de rol van ambassadeur en ze kunnen individuele vragen beantwoorden van inwoners en professionals. Hun belangrijkste taak is het "makelen en schakelen" van ondersteuning bij complexere vraagstukken en het actief sturen op een consequente werkwijze met de ouders/ opvoeders in regie op eigen vragen en oplossingsrichtingen. Ze kunnen daarbij gebruik (laten) maken van specialisten van CJG partners. Deze zijn deels fysiek bereikbaar via het CJG+ anders digitaal of per telefoon. Sociale media worden ingezet om het werkproces te ondersteunen en om de ouders beter in staat te stellen zelf de regie te houden en eigen oplossingen te vinden.

De belangrijkste doelstelling van deze aanpak is het ontwikkelen van een werkbare methodiek die bijdraagt aan het versterken van de eigen regie en verantwoordelijkheid van onze inwoners en die ruimte biedt aan professionals. Wij hopen de eerste ervaringen met het werken met de frontlijnvisie verder uit te kunnen rollen binnen en tussen de organisaties in het CJG. Daarnaast volgt er in december 2012 een beschrijving van de werkwijze en een aanbeveling voor het inbedden van de methodiek in de proeftuin Sociaal team.

Van indiceren naar verwijzen

Deze proeftuin zijn wij in 2011 gestart met onze partners in het Centrum voor Jeugd- en Gezin. Door de Stadsregio Amsterdam gemandateerde CJG partners kunnen ouders en jeugdigen met ernstige opvoed- en opgroei-problematiek rechtstreeks verwijzen naar de vrijwillige ambulante Jeugd- en Opvoedhulp zonder tussenkomst van Bureau Jeugdzorg. Door deze werkwijze hebben ouders met minder hulpverleners te maken en zijn zij veelal eerder gemotiveerd om gespecialiseerde hulp te accepteren zwaardere zorg in een later stadium mogelijk kan worden voorkomen.

Opdrachtgeverschap Ambulante jeugdzorg

In de stadsregionale proeftuin 'opdrachtgeverschap ambulante jeugdzorg' heeft Haarlemmermeer gekozen voor het inhoudelijk opdrachtgeverschap. Dat betekent dat wij met SRA en instellingen voor jeugd- en opvoedhulp op beperkte schaal afspraken maken over de invulling van de ambulante jeugd- en opvoedhulp in 2013. Concreet richten de afspraken zich op zaken als het verleggen van dagbehandeling naar intensieve ambulante hulp in het gezin en op school/ kinderdagverblijf bij MOC Kabouterhuis, de inzet van flexibele trajecten jeugd- en opvoedhulp binnen de pilot sociaal team, de ontwikkeling naar de inzet van generalisten en meer aandacht voor mediation en omgangsbemiddeling bij vechtscheidingen.

Projecten in het programma

Naast de bestaande activiteiten hebben we vier aanvullende projecten/proeftuinen benoemd om te komen tot een betere toegang:

- Wegwijs in zorgland
- Kanteling (bij de cluster SDV)
- Sociaal team
- Dossier in eigen hand

De uitkomsten van de verschillende proeftuinen stemmen wij af op elkaar en ook op andere vormen van toegang, zoals de Service Centra, het Klanten Contact Centrum, het Centrum voor Bedrijven en Instellingen (CBI), Burgerzaken, Wmo loket, maatschappelijke opvang en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz) (regionaal).

Project: Wegwijs in Zorgland

Doorlooptijd: 2013

Wat houdt het project in?

Wij krijgen de kans om door middel van ontschotting tussen zorgproducten en financieringsbronnen de maatschappelijke ondersteuning efficiënter in te zetten. Ook hopen wij de administratieve belasting (formulieren) van hulpbehoevende inwoners (en financiers) terug te dringen. Met dit project (dat gesubsidieerd wordt door de Provincie Noord-Holland) streven wij er naar straks een positief antwoord te kunnen geven op onderstaande voorbeelden van vragen:

- Kunnen wij af van verschillende indicaties voor verschillende, maar samenhangende vormen van ondersteuning?
- Is een combinatie van dagactiviteiten of vervoer voor intramurale en thuiswonende inwoners mogelijk?
- Kunnen inwoners gebruik maken van voorzieningen gebruik maken ongeacht de financier?
- Kunnen we af van de situatie waarin er voor één kind er een aparte indicatie gesteld wordt voor een aangepaste stoel thuis en op school?
- Is het mogelijk en wenselijk om afspraken te maken met zorgverzekeraars over een collectieve verzekering op het vlak van Wmo en Jeugdhulp?

Doel

Het doel van het project Wegwijs in Zorgland is tweeledig:

- Komen tot een eenduidige en integrale indicering (AWBZ, ZVW, Jeugdhulp en WMO).
- Komen tot een verbeterde en ontschotte samenwerking tussen gemeente, zorgkantoor en zorgverzekeraars en de door hun gefinancierde uitvoerende partijen.

Beoogde resultaten

- De verschillende vormen van ondersteuning zijn goed op elkaar zijn afgestemd
- Inwoners met meervoudige ondersteuningsvragen merken zo weinig mogelijk van de verschuivingen in financiering als gevolg van de decentralisaties.
- De administratieve belasting voor de bewoners en de administratieve lasten voor de financiers/zorgaanbieders nemen (merkbaar) af.
- Volgens planning levert het project medio 2013 een samenwerkingsconvenant op met partners en een evaluatie van samenwerking eind 2013.

Samenhang met andere projecten en activiteiten

- Sociaal team
- Sturing en regie
- Financiering
- Inkoop
- PGB
- Sturing en regie
- Vervoer
- Inkoop
- Perspectief van de cliënt
- Regionale samenwerking
- Besparingen

Meer informatie?

Jan-Willem de Zeeuw, projectleider Wegwijs in zorgland

janwilleem.de.zeeuw@haarlemmermeer.nl

023-5676172

Project: Kanteling (bij de cluster SDV)

Doorlooptijd: 2013

Wat houdt het project in?

In juli 2012 is de pilot 'Kansen en kantelen' afgerond. De pilot richtte zich op het uitproberen van een nieuwe handelingsmethode binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Deze nieuwe handelingsmethode hield in dat er met 80 geselecteerde inwoners, die voor een Wmo vraag bij de gemeente kwamen, integrale gesprekken (ook wel 'keukentafelgesprek' genoemd) werden gevoerd. Tijdens deze gesprekken werd niet alleen naar de oorspronkelijk vraag van de inwoner gekeken, maar ook naar de vraag achter de vraag en andere leefdomeinen van de inwoner.

De uitkomsten van de pilot zijn positief: klanten en organisatie zijn tevreden over deze werkwijze. Zo heeft het keukentafelgesprek een preventieve werking en waarderen de inwoners dat ze sneller en over meerdere leefdomeinen geholpen worden.

In lijn met de uitkomsten van deze pilot 'Kansen en kantelen' en onze ambities willen wij graag volgens de methode van het keukentafelgesprek gaan werken. Het keukentafelgesprek is onderdeel van een groter proces of beweging, het is meer dan het doen van een integrale intake. Het vereist bijvoorbeeld een andere manier van kijken naar de dienstverlening, van sturen en van het samenwerken met partners. Zo dienen medewerkers bijvoorbeeld met de bril van zelfredzaamheid en participatie naar de klant te kijken. We refereren naar dit grotere proces of beweging als de 'kanteling'.

Doel

- Het leveren van een ontschot, integrale dienstverlening voor onze inwoners met ruimte voor de professionals

Beoogde resultaten

- 1) Inwoners hebben voor het sociaal domein te maken met een gekantelde organisatie, dat wil zeggen:
  - Ondersteuning wordt georganiseerd vanuit de vraag van de inwoner
  - Ondersteuning wordt georganiseerd in samenspraak met de inwoner
  - In deze ondersteuning worden meerdere leefdomeinen meegenomen
- 2) De gemeentelijke organisatie is in staat om volgens de methode van de kanteling te werken, dat wil zeggen:
  - Medewerkers hebben de juiste competenties om volgens deze methode te werken
  - Er is voldoende capaciteit aanwezig om volgens deze methode te werken
  - Het management stuurt integraal op uitkomsten van de methode
- 3) Duidelijkheid over de rol en aanhaking van externe partners
- 4) Inzicht in het inzetten van generalisten in relatie tot specialisten
- 5) Ruimte voor de professional

Samenhang met andere projecten en activiteiten

- ICT/Mens Centraal
- Sturing en Regie
- Besparingen

Meer informatie?

Edwin Bak, projectleider Kanteling

edwin.bak@haarlemmermeer.nl

023-5676736

Proeftuin: Sociaal team in Nieuw-Vennep

Doorlooptijd: 2013 en 2014

Wat houdt de proeftuin in?

In een aantal gemeenten is geëxperimenteerd met zogenaamde sociale teams. Deze hebben tot doel er voor mensen een goed (integraal) hulpaanbod komt dat goed aansluit bij de behoeften van de cliënt en de problematiek. Deelnemers aan sociale teams zijn hulpverleners van diverse organisaties. Sociale teams begeven zich meestal in de wijk en richten zich op het vroegtijdig signaleren van individuele problematiek of problematiek in de wijk.

Waar voor de jeugd de basisinfrastructuur in onze wijken en kernen al redelijk op orde is (consultatiebureaus, scholen en opvang, opvoedingsondersteuning, CJG) wordt met het Sociaal team de beschikbaarheid van functies als Wmo ondersteuning, schuldhulpverlening, bijzondere bijstand, werk en inkomen op wijkniveau versterkt. Hierdoor kan een goede coördinatie van de hulpverlening plaatsvinden (één huishouden, één plan) en is er voor de inwoner met (verschillende) hulpvragen één duidelijke toegang, dichtbij huis. Het Sociaal team in Nieuw-Vennep wordt een multidisciplinair team, dat werkt met de frontlijnaanpak (CJG): wrap around care en altijd aansluitend bij eigen kracht en eigen oplossingsrichtingen van de inwoners. Bij zeer complexe ondersteuningsvragen maakt het team gebruik van de expertise pool van specialisten.

Doel

Het doel van de proeftuin Sociaal team is informatie te verzamelen en ervaring op te doen, zodat wij eind 2014 besluiten kunnen nemen over het structureel inzetten van Sociale teams in (delen van) onze gemeente. We starten in 2013 met één proeftuin. Aan de hand van een tussentijdse evaluatie eind 2013 wordt besloten of de proeftuin wordt uitgebreid met nog een team.

Beoogde resultaten

1. Inzicht in de mogelijkheden, effectiviteit, opbrengsten en kosten van het werken in Sociale teams
2. Advies aan directie en bestuur over deze methode van werken en eventuele invoering
3. Een besparing in de proeftuin van tien procent op de kosten op jaarbasis (wordt nader uitgewerkt).
4. De planning voorziet in tussentijdse evaluaties medio en eind 2013. Op basis daarvan wordt de proeftuin mogelijk voortgezet in 2014. Eind 2014 volgt een eindevaluatie.

Samenhang met andere projecten en activiteiten

- Inwoners in beeld
- ICT/Mens Centraal
- Sturing en Regie
- Financiering
- Inkoop
- PGB
- Interne veranderingsopgave
- Besparingen

Meer informatie?

Guzelien Hermans, projectleider Sociaal team in Nieuw-Vennep

guzelien.hermans@haarlemmermeer.nl

023-5676797

Proeftuin: Dossier in eigen hand

Doorlooptijd: 2013 (en 2014)

Wat houdt de proeftuin in?

Een van de frustraties in de huidige manier van hulpverlening is de versnippering van informatie. Het ontbreken van een goede informatievoorziening gaat ten koste van de efficiëntie en effectiviteit van de hulpverlening. Het steeds opnieuw (moeten) vertellen van je verhaal is voor inwoners een doorn in het oog. Ook wordt vertrouwen van de inwoners in hulpverlenende organisaties geschaad omdat niet transparant met hun gegevens lijkt te worden omgegaan. Het is op dit moment niet mogelijk om als klant een totaal overzicht van alle geboden hulp te krijgen, waardoor zelfkeuze haast onmogelijk is.

Doel

Doelstelling van de proeftuin Dossier in Eigen hand is te realiseren dat in 2015 elk huishouden, indien gewenst en mogelijk, de beschikking heeft over een eigen virtuele omgeving met volledig beheer over alle eigen gegevens met betrekking tot ondersteuning en vragen. Vanuit deze omgeving moet ook zorg kunnen worden georganiseerd, trekkingsrechten worden beheerd en contact mogelijk zijn met lotgenoten en ervaringsdeskundigen. Dit dossier kan zowel input leveren aan, als gevuld worden door dossiers van de medewerkende organisaties. Het vervangt de andere dossiers voornamelijk niet. Dit past goed bij onze ambities om de inwoners meer eigen verantwoordelijkheid en regie te geven.

De opbouw van het project is gefaseerd. Iedere cyclus leidt tot ervaring, best practices en lessen voor de volgende ronde. In iedere ronde worden doelgroepen, diensten en functies toegevoegd. In de eerste fase werken we nauw samen met het onderwijs. We mikken op een pilot met 75 gezinnen in Nieuw Vennep. Daarnaast wordt er voor de professionals een centraal registratie systeem in het CJG systeem gebouwd. Dit is voor alle betrokken hulpverleners bereikbaar via een beveiligde verbinding via tablet en iedere met internet verbonden pc. Wij monitoren gedurende het project of de cloud aanslaat.

Beoogde resultaten

1. Inzicht in de levensvatbaarheid van deze cloud voorziening;
2. Indien die er is: een web-based omgeving waar huishoudens hun eigen zorgdossier in kunnen bijhouden.
3. De planning is gericht op realisatie in 2015. De eerste fase eindigt in het eerste kwartaal van 2013. Dan wordt besloten of tot een vervolg.

Samenhang met andere projecten en activiteiten

- ICT/Mens Centraal

Meer informatie?

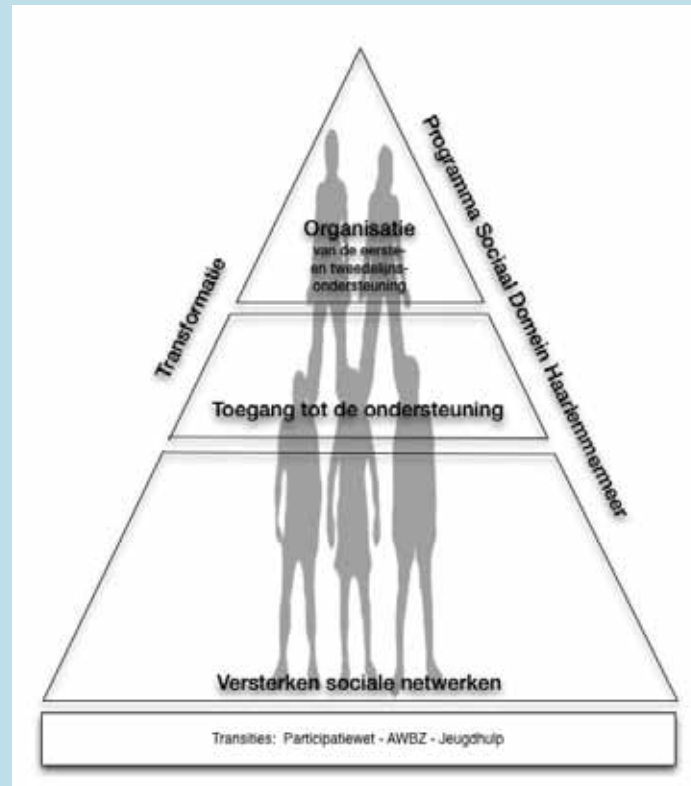
Frans Balendong, projectleider Dossier in eigen hand

frans.balendong@haarlemmermeer.nl

023-5676919

Projecten gericht op de organisatie van de ondersteuning

De organisatie van het sociaal domein kenmerkt zich door een complex geheel aan instanties, hulpverleners, verantwoordingsmechanismen, regels en prikkels die kosten aanjagen en zorgvragen in stand houden. Met de in dit deel beschreven projecten onderzoeken we hoe het anders kan en leveren we de bouwstenen voor een andere manier van organiseren.

Project: Sturing en Regie

Doorlooptijd: 2013

Wat houdt het project in?

De ambitie voor de integrale aanpak in het sociaal domein vraagt om een andere manier van sturen. We willen de ondersteuningsvraag van inwoners centraal stellen en daarbij zoveel mogelijk aansluiten bij de sociale voorzieningen en de eigen kracht van onze inwoners. Samen met onze externe partners moeten we de ondersteuning in de eigen omgeving van mensen versterken en moeten we zoeken naar kwaliteitscriteria die zijn gericht op effectieve ondersteuning. Daarnaast moeten we de administratieve last voor professionals beperken zodat zij in de toekomst meer ruimte hebben om zich te richten op hun 'core business'. Sturen op vertrouwen in plaats van op wantrouwen is daarbij het uitgangspunt.

Doel

Het doel van dit project is het verbeteren van de sturingsrelatie met door ons gefinancierde maatschappelijke organisaties. Door perverse prikkels uit het huidige beleid weg te nemen en professionele samenwerking te stimuleren komt de ondersteuningsvraag van onze inwoners in de toekomst vaker centraal te staan. Wij richten ons in dit project op nieuwe manieren van verantwoording waarbij we ernaar streven om prikkels te creëren die het bereiken van de gewenste maatschappelijke uitkomsten stimuleren. Door vaker in te spelen op de gedeelde belangen wordt de relatie tussen gemeente en instellingen meer gelijkwaardig van aard. Het inspelen op gedeelde belangen en het versterken van samenwerkingsverbanden kunnen we duiden door te spreken over 'zachte sturingselementen'. Het wegnemen van perverse prikkels uit het beleid kunnen we duiden door te spreken over 'harde sturingselementen'.

Gevolgen van perverse prikkels	Voorbeelden van gedeelde belangen
<ul style="list-style-type: none"> • Het maximaliseren van het aantal trajecten en het uitputten van de jaarlijkse middelen • Het vermijden van de meest complexe problematiek • Weinig samenwerking opzoeken met andere professionals/organisaties • Het aanhouden van zowel ineffectieve trajecten als overlap tussen verschillende ondersteuningsvormen binnen één gezin 	<ul style="list-style-type: none"> • Duidelijk beeld van de vraag en het daarbij passende aanbod • Het bereiken van inwoners met een ondersteuningsvraag • Efficiënt georganiseerde zorg en ondersteuning • Een zinvolle inzet en opbrengst van registratieverplichtingen

Beoogde resultaten

- een algemene sturingsfilosofie vanuit de gemeente (medio 2013)
- advies over de gewenste invulling van sturingsrelaties in het sociaal domein (eind 2013)

Samenhang met andere projecten en activiteiten

- PGB
- Inkoop
- Financiering
- Sociaal team
- Kanteling
- Interne veranderingsopgave
- ICT/Mens Centraal
- Besparingen

Meer informatie?

Annelien van Drooge, projectleider Sturing en regie

annelien.van.drooge@haarlemmermeer.nl

023-5676278

Project: Financiering

Doorlooptijd: 2013

Wat houdt het project in?

Vanuit de ambitie om binnen het sociaal domein de maatschappelijke ondersteuning meer samenhangend en vraaggericht te organiseren, richten we ons niet alleen op de praktische uitvoering maar ook op de onderliggende (financiële) structuren. Waar het project sturing en regie een sturingsfilosofie ontwikkelt ten aanzien van onze maatschappelijke partners, is het project financiering bedoeld om het gemeentelijke financiële (sturings-)model, waaronder de programmabegroting, onder de loep te nemen. Hierin wordt de koppeling tussen budget en beleid gemaakt die de verhouding bepaalt tussen de financiële controle enerzijds en de flexibiliteit in de bekostiging anderzijds.

De wijze waarop het gemeentelijke financiële model is vormgegeven, is bepalend voor de beïnvloedbare financiële ruimte en dus voor de flexibiliteit in de bekostiging. Vanuit de ambities voor de hervorming van het sociaal domein moet er daarom worden gekeken naar de mogelijkheden om het budget over de grenzen van de huidige domeinen in te delen. Op deze manier kan er ook in de uitvoering meer samenhang worden gecreëerd. Anderzijds moet de controlerende functie hierbij niet verloren gaan zodat de beheersbaarheid van de kosten gewaarborgd blijft.

Doel

De doelstelling van dit project is het vormgeven van een financiële structuur voor het sociaal domein, die bijdraagt aan het vergroten van de flexibiliteit, integraliteit en efficiëntie in de organisatie van de ondersteuning.

Beoogde resultaten

- Een gedragen advies met scenario's voor toekomstige financieringsconstructies, gericht op ontschotting en doelmatigheid in de bekostiging en uitvoering van de maatschappelijke ondersteuning (eind 2013).
- Door de Raad in de vorm van werksessies te betrekken bij het verkennen van toekomstige scenario's, wordt de uitvoerbaarheid en het draagvlak van het advies gewaarborgd.

Samenhang met andere projecten en activiteiten

- Sturing en Regie
- Inkoop
- PGB
- Besparingen

Meer informatie?

Annelien van Drooge, projectleider Financiering

annelien.van.drooge@haarlemmermeer.nl

023-5676278

Project: Inkoop

Doorlooptijd: 2013

Wat houdt het project in?

Gemeenten dienen zelf zorg en re-integratie arrangementen te organiseren voor de (groepen) cliënten die hiervoor in aanmerking komen. Op dit moment wordt zorg ingekocht door het zorgkantoor (AWBZ), zorgverzekeraars (ZVW/Jeugd GGZ), Rijk/VWS (gesloten jeugdzorg), provincie (Jeugdhulp) en gemeente (WMO). Re-integratie wordt ingekocht door de gemeente bij diverse Re-integratiebedrijven. Dit komt uiteindelijk allemaal in handen van de gemeente. In het project Inkoop verkennen wij de mogelijkheden om te komen tot andere, innovatieve manieren van inkoop, gericht op samenhang in het sociaal domein. Het gaat om de vertaling van de visie op het sociaal domein en de beoogde resultaten daarbij in een wijze van inkoop, die daarbij het beste aansluit. Het project levert inzichten op die we gebruiken bij de inkoop in het sociaal domein (zoals re-integratietrajecten, zorg, jeugdhulp etc.).

Inkoop vatten we hier breed op. Ook de inzet van een persoonsgebonden budget, persoonsvolgend budget, vouchersysteem, subsidierelaties, outsourcing of andere manieren van het “organiseren van zorg en ondersteuning” worden in dit project meegenomen.

Doel

Het komen tot een tijdige en (waar mogelijk) integrale inkoop van maatschappelijke ondersteuning in het sociaal domein, alsmede een integrale, periodieke inkoopcyclus.

Beoogde resultaten

- Een bestuurlijke visie op integrale inkoop
- (op termijn) een integrale, periodieke inkoopcyclus van zorg voor het sociaal domein

Samenhang andere projecten en activiteiten

- Sturing en regie
- PGB
- Financiering
- Sociaal team

Meer informatie?

Marga Drewes, projectleider Inkoop
marga.drewes@haarlemmermeer.nl

Project: Persoonsgebonden budget

Doorlooptijd: 2013

Wat houdt het project in?

Binnen de AWBZ en de Wmo kunnen mensen kiezen tussen Zorg in Natura (ZiN) of een persoonsgebonden budget (PGB). Als men binnen de AWBZ kiest voor ZiN, krijgt men zorg, begeleiding, hulp of voorzieningen via een zorginstelling of leverancier die een contract heeft met het Zorgkantoor. Als men kiest voor een PGB, ontvangt men een geldbedrag waarvan men zelf zorg, begeleiding, hulp en voorzieningen in kan kopen. Dit kan mantelzorg, particuliere zorg en/of professionele zorg zijn. Ook binnen de Wmo kunnen mensen er voor kiezen om de voorziening door de gemeente te laten regelen (ZiN) of om dit zelf te regelen via een PGB.

Doel

In het project PGB verkennen we nut, wenselijkheid en risico's van het persoonsgebonden budget en alternatieven zoals een persoonsvolgend budget of een vouchersysteem. Wij onderzoeken ook de mogelijkheden van een gecombineerd PGB voor re-integratie, Jeugdhulp, begeleiding en Wmo-voorzieningen. Het doel van het project is te komen tot een bestuurlijk standpunt over het al dan niet in stand houden van het PGB en zo ja, in welke vorm.

Beoogde resultaten

- Een aantal uitgewerkte scenario's voor de vormgeving van een persoonsgebonden budget of een variant hiervan (bijvoorbeeld een persoonsvolgend budget of vouchersysteem).
- Implementatie van het gewenste scenario
- Een bestuurlijk standpunt over inzet PGB in het sociaal domein (september 2013)

Samenhang met andere projecten en activiteiten

- Inkoop
- Wegwijs in zorgland
- Perspectief van de cliënt
- Sturing en regie
- Financiering
- Besparingen

Meer informatie?

Tessa Kraemer

t.kraemer@haarlemmermeer.nl

023-5674957

Project: Vervoer

Doorlooptijd: 2013

Wat houdt het project in?

Inwoners bewegen zich over de grenzen van de eigen gemeente heen naar gespecialiseerde voorzieningen. In de huidige situatie wordt vervoer vanuit individuele of samenwerkende gemeenten en/of individuele instellingen georganiseerd. De verschillende cliëntgroepen worden afzonderlijk vervoerd. Denk hierbij aan leerlingenvervoer, Wmo vervoer, vervoer van AWBZ-cliënten en vervoer naar de Sociale werkvoorziening. Van efficiënt combineren is nu nog geen sprake; door het afzonderlijke vervoer van cliëntgroepen worden inwoners soms over grote afstand vervoerd vanwege noodzakelijke omrijdroutes.

Zoals aangekondigd in de RSA (Regionale Sociale Agenda Amstelland- Meerlanden) wordt er al langer over gesproken dat vervoersstromen efficiënter kunnen worden geregeld en zijn de regio's Amstelland-Meerlanden en Kennemerland voornemens om het gehele doelgroepen vervoer nader te bekijken en te onderzoeken of er slimme combinaties mogelijk zijn tussen het vervoer van en naar dagbesteding, het Wmo vervoer, het leerlingenvervoer en door (boven) regionale afspraken.

Wanneer in de toekomst de functie Begeleiding vanuit de AWBZ naar de gemeente komt, betekent dit dat de gemeente voor het merendeel van de cliënten met dagbesteding ook vervoer moet regelen. De decentralisatie van het AWBZ-vervoer is complex, omdat inwoners uit een gemeente bij meerdere aanbieders, en niet alleen binnen de eigen gemeente, dagbesteding afnemen. Zorgaanbieders hebben vaak meerdere dagbesteding locaties, die ieder cliënten ontvangen uit meerdere gemeenten. Vooral de sectoren GGZ en GZ (gehandicaptenzorg) zijn (boven)regionaal georganiseerd.

Doel

We willen betere, efficiëntere en effectievere vervoersarrangementen realiseren.

Beoogde resultaten

- Een inventarisatie van de bestaande vervoersarrangementen (Wmo-vervoer, leerlingenvervoer, AWBZ vervoer) in de regio's Amstelland-Meerlanden en in de regio Kennemerland
- Een aanbeveling voor het beter en efficiënter inrichten van collectief vervoer van verschillende doelgroepen.
- Een (boven) regionaal gedragen strategie doelgroepenvervoer met een concreet stappenplan.
- Een bestuurlijk vastgesteld uitvoeringsplan doelgroepenvervoer (juni 2013)
- Mogelijk: een vervolg met een proeftuin integraal/regionaal vervoer

Samenhang met andere projecten en activiteiten

- Inwoners in beeld (levert inzicht in doelgroepen sociaal domein)
- Financiering
- Sturing en regie
- Begeleiding AWBZ naar Wmo
- Besparingen
- Perspectief van de cliënt

Meer informatie?

Caroline van de Vijver – Guldenmond, projectleider Vervoer

caroline.van.de.vijver@haarlemmermeer.nl

023-5674294

Tessa Kraemer, projectleider Vervoer

t.kraemer@haarlemmermeer.nl

023-5674957

Project: ICT/MensCentraal

Doorlooptijd: 2013 en 2014

Wat houdt het project in?

In Nederland wordt de publieke dienstverlening door een groot aantal, relatief autonome dienstverleners aangeboden. Al deze dienstverleners hebben eigen wet- en regelgeving om uit te voeren, eigen beleid, een eigen organisatie-inrichting met taken en verantwoordelijkheden, eigen processen, informatie en systemen. Een van de gevolgen is dat de overheidsdienstverlening minder effectief is dan zou kunnen. Maatschappelijke doelen worden niet gehaald. De diensten die geleverd worden zijn gewenst, maar ze zijn niet gekoppeld. Daardoor is de juiste dienstverlening vaak te laat, waardoor problemen onnodig groot worden. Dit project speelt in op dit informatie- en verbindingsvraagstuk door zich te richten op de informatie-uitwisseling tussen de professionals.

MensCentraal is een manier van samenwerken. Het zorgt ervoor dat ketenpartners zoals de Sociale Dienst, UWV, het WMO-loket, of het Veiligheidshuis op de hoogte zijn van het verloop van elkaars dienstverlening. Met Mens Centraal weten verschillende dienstverleners precies wie welke dienstverlening is gestart. En wat de resultaten zijn. MensCentraal omvat:

- een visie op het realiseren van gezamenlijke overheidsdoelstellingen;
- hulpmiddelen om de benodigde samenwerking van de grond te krijgen en;
- een ICT-systeem om de samenwerking te ondersteunen en te bestendigen.

In 2013 wil de cluster Sociale Dienstverlening zijn nieuwe werkprocessen mogelijk maken binnen de omgeving van MensCentraal (fase 1). We kunnen ook op locatie de ICT-omgeving benaderen, waardoor we flexibeler zijn in het contact met de inwoners (huisbezoeken, buurtcentra of op het raadhuis/servicecentra) en tegelijkertijd de administratieve last van professionals verlagen. Zodra partners zijn aangehaakt kan een completer en integraal klantbeeld worden gegenereerd en maatwerkondersteuning worden gerealiseerd (fase 2). Ook kunnen we integrale plannen op stellen en de acties die daaruit volgen bij aangesloten partners uit te zetten. In een later stadium wordt een portal voor inwoners gerealiseerd om hun eigen ondersteuning te kunnen registreren (fase 3).

Doel

- Het bewerkstelligen van meer samenhang tussen en inzicht in de informatie van partners in het sociaal domein
- Verlagen van de bureaucratische last voor professionals
- Het creëren van een integraal klantbeeld
- Meer regie voor inwoners op de eigen ondersteuning

Beoogde resultaten

- Een voor professionals eenduidig hanteerbare ICT omgeving die procesbegeleiding, signalering en ondersteuning mogelijk maakt en inzicht geeft op wat er gebeurt op gezins/huishoudens/systeem niveau.
- SDV werkt vanaf 2014 in Mens Centraal
- Partners werken ook zo spoedig mogelijk (wij streven naar 2015) in Mens Centraal

Samenhang met andere projecten en activiteiten

- Dossier in eigen hand
- Sociaal team
- Kanteling

Meer informatie?

Edwin Bak, programmasecretaris

edwin.bak@haarlemmermeer.nl

023-5676736

Overige projecten en activiteiten

Project: Inwoners in beeld

Doorlooptijd: 2013

Wat houdt het project in?

Bij de toekomstige uitvoering van de Participatiewet, AWBZ en Jeugdhulp streven wij naar een samenhangende, integrale inrichting van het sociale domein om inwoners van Haarlemmermeer die gebruik (moeten) maken van regelingen binnen het sociaal domein, optimaal te kunnen ondersteunen. In 2013 organiseren wij proeftuinen om nieuwe ideeën, inzichten en werkwijzen voor een toekomstig sociaal domein in de praktijk te testen. Ook voor de inkoop van de benodigde re-integratiearrangementen en ondersteuning, streven wij naar een naadloos op elkaar aansluitend en integraal aanbod. Om dit alles te bewerkstelligen is het van belang een zo scherp mogelijk beeld te hebben van de verschillende bewonersgroepen en hun behoeften, nu en in de toekomst.

Doel

Inzicht krijgen in:

- De samenstelling en diversiteit van de bewoners van Haarlemmermeer binnen het sociale domein en zicht op de regionale context en samenwerking, nu en in de toekomst
- De behoeften van, en de ontwikkelingen en trends tussen, bewonersgroepen

Beoogde resultaten

- Overzicht van de samenstelling van de huidige inwoners die gebruik maken van de diverse regelingen die binnen het sociaal domein van toepassing zijn
- Kennis van ontwikkelingen en trends die als noodzakelijke input dienen voor de inrichting van het Sociaal Domein en (toekomstige) regionale samenwerking
- Een eenduidige werkwijze waarop de benodigde data worden geregistreerd en opgeslagen
- Bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een duurzaam instrumentarium, waarmee zowel data voor de korte termijn en lange termijn op de verschillende niveaus (systeem / transitie/ wijk en transformatie) kunnen worden gegenereerd.

Samenhang met andere projecten en activiteiten

- Transitieprojecten
- ICT/ Mens centraal
- Perspectief van de cliënt
- Voorzieningen in beeld

Meer informatie?

Beatrijs Aukema, projectleider Inwoners in beeld

b.aukema@haarlemmermeer.nl

023-5676753

Project: Perspectief van de cliënt

Doorlooptijd: 2013

Wat houdt het project in?

Ten behoeve van de decentralisatie van taken vanuit de AWBZ naar de Wmo is het van belang om meer inzicht te krijgen in het huidige aanbod aan dagbesteding. Cliënten maken vaak gebruik van dagbesteding over gemeentegrenzen heen. Het ligt daarom voor de hand een inventarisatie op het niveau van de regio's Amstelland-Meerlanden en Kennemerland uit te voeren. Daarnaast willen we inzicht verkrijgen in het perspectief van de cliënt zelf: is deze tevreden met het huidige aanbod van begeleiding en dagbesteding? Wat zou men graag anders zien?

Binnen de zogenaamde Uitvoeringsregeling subsidie regionale projecten Zorg en Welzijn Noord-Holland 2011 hebben we een subsidie van € 65.000 ontvangen voor het project Perspectief van de Cliënt.

Doel

Het doel van dit project is inzicht verkrijgen in het aanbod van dagbesteding en begeleiding, het perspectief van de cliënten zelf op het huidige aanbod en de mogelijkheden voor vernieuwing en het efficiënter organiseren van de dagbesteding wanneer deze naar de gemeente komt.

Beoogde resultaten

Inzicht in:

- de groep cliënten die straks, als de decentralisatie van Begeleiding en Kortdurend Verblijf doorgaat, naar gemeenten komt;
- het formele en informele aanbod van dagbesteding en de mogelijkheden voor vernieuwing en efficiënter organiseren van het aanbod;
- de motieven van afnemers van PGB vs. afnemers van Zorg in Natura (ZiN).

Samenhang met andere projecten en activiteiten

- Begeleiding AWBZ naar Wmo
- Inkoop
- Inwoners in Beeld
- Voorzieningen in Beeld
- Vervoer
- Persoonsgebonden budget

Meer informatie?

Caroline van de Vijver – Guldenmond, projectleider Perspectief van de cliënt

caroline.van.de.vijver@haarlemmermeer.nl

023-5674294

Tessa Kraemer, projectleider Perspectief van de cliënt

t.kraemer@haarlemmermeer.nl

023-5674957

Projecten: Communicatie en Participatie

Doorlooptijd: 2013-2015

Wat houden de projecten in?

Het programma sociaal domein gaat over verandering. Bij verandertrajecten zijn communicatie en participatie kritische succesfactoren. Communicatie een middel om onze inwoners, ondernemers, professionals, externe partners en de interne organisatie tijdig en inhoudelijk op een juiste manier te informeren over de transities en de bestuurlijk vastgestelde hervormingsagenda voor het sociale domein.

Participatie is gericht op en actieve betrokkenheid van maatschappelijke partners en bewoners. De kwaliteit van onze activiteiten neemt toe door de specifieke kennis, wensen, behoeften, ideeën en problemen van de inwoners te betrekken. Communicatie en participatie dragen bovendien bij aan het draagvlak voor en daarmee de effectiviteit van beleid. Beiden zijn voor de transformatie opgave noodzakelijk. Participatie heeft overigens ook een wettelijk fundament: de gemeente is verplicht om de formele participatie organen.

Doel

- Het zo effectief mogelijk inzetten van communicatie en participatie om de gewenste hervormingen in het sociale domein te realiseren.
- Het informeren van de verschillende doelgroepen over de (gevolgen van de) transities en de bestuurlijke ambities voor het sociale domein.
- Het betrekken van bewoners, maatschappelijke organisaties en anderen om de kwaliteit van onze activiteiten te vergroten, nieuwe ideeën op te doen en bij te dragen aan het versterken van de sociale netwerken van onze inwoners.
- Het creëren van draagvlak bij de verschillende doelgroepen voor de (gevolgen van de) transities en de bestuurlijke ambities voor het sociale domein.
- Het zo goed en actief mogelijk vorm geven van zowel de formele als de informele participatie van onze inwoners.
- Het (samen met onze participatieorganen) komen tot een voorstel voor een vorm van participatie die past bij de ambities en hervormingsagenda voor het sociaal domein

Beoogde resultaten

- De doelgroepen hebben voldoende inzicht in en kennis van de (gevolgen van de) transitie in het sociale domein;
- De doelgroepen hebben voldoende inzicht in en kennis van de bestuurlijk vastgestelde ambities voor het sociale domein;
- Er is bij de doelgroepen (voldoende) draagvlak voor de gewenste hervormingen
- Een voorstel voor een nieuwe/andere vorm van participatie die past bij de ambities voor het sociaal domein.

Samenhang met andere projecten en activiteiten

- Transitieprojecten
- Transformatie
- Interne verandering

Meer informatie?

Edwin Bak, programmasecretaris

edwin.bak@haarlemmermeer.nl

023-5676736

Project: Besparingen

Doorlooptijd: 2013-2015

Wat houdt het project in?

De transities in het sociaal domein gaan gepaard met forse bezuinigingen. Deze waren al fors en door het kabinet Rutte II zijn nog meer bezuinigingen aangekondigd. De gevolgen zijn nog niet helder en worden in de komende tijd in kaart gebracht. Eerder al heeft de gemeenteraad bij de programmabegroting 2011-2014 een zogenaamde Behoedzaamheidsreserve ingesteld, om ongewenste negatieve gevolgen van bezuinigingen te beperken. In het programma sociaal domein gaan we op zoek naar alternatieve manieren om tegen lagere kosten een kwalitatief goede maatschappelijke ondersteuning te realiseren. Daarbij is het van belang om rekening te houden met de meest kwetsbare mensen in onze gemeente. De activiteiten die wij daarvoor ondernemen worden gecoördineerd vanuit het project Besparingen.

Doel

Een voorstel voor / advies aan het bestuur om bezuinigingen te realiseren, met daarin een aantal scenario's en keuzemogelijkheden. Het advies dient inzicht te geven in de mogelijkheden om bezuinigingen te realiseren, met daarbij een behorende planning en uitvoeringsvoorstel. Daarbij onderscheiden we de volgende niveaus:

- 1) Besparingen door anders te organiseren en tegengaan van perverse prikkels.
De opbrengsten op dit niveau moeten geleverd worden door de projecten en proeftuinen uit dit plan van aanpak. Het kan gaan om besparingen in onze eigen interne organisatie, als ook besparingen die gerealiseerd worden door onze partners en zich vertalen in de samenwerkingsrelaties tussen gemeente en partners in het sociaal domein.
- 2) Besparingen door anders te financieren.
Hierbij gaat het om ontschotten en efficiënter inzetten van budgetten, zowel intern als extern.
- 3) Besparingen door het maken van inhoudelijke keuzes.
Op dit niveau gaat het niet alleen om zaken niet doen, maar ook het zoeken van alternatieve manieren om de gewenste maatschappelijke doelen te bereiken met minder middelen. We doen dit onder andere door het organiseren van zogenaamde "schaarstedebatten" en kerntakendiscussies.

Beoogde resultaten

- Inventarisatie van de feiten: doelgroepen, voorzieningen, kosten, bezuinigingen, m.a.w. nadere analyse van de bezuinigingsopgave.
- Inzicht in de besparingsmogelijkheden door de toegang, organisatie en financiering van het sociaal domein anders vorm te geven.
- Inzicht in de besparingsmogelijkheden op het gebied van collectieve en maatwerkvoorzieningen.
- Voorstellen aan het bestuur met (bij voorkeur) scenario's en keuzemogelijkheden.

Samenhang met andere projecten en activiteiten

- Sturing en regie
- Financiering
- Inkoop en PGB
- Sociaal team
- Vervoer
- ICT/Mens Centraal

Meer informatie?

Alexander van Mazijk, programmamanager

alexander.van.mazijk@haarlemmermeer.nl

023-5676286

De veranderopgave

Met de uitvoering van in dit plan van aanpak genoemde projecten geven wij invulling aan onze ambities voor de hervormingen in het sociaal domein. Naast de projectmatige aanpak van een aantal centrale thema's voeren we diverse activiteiten uit die minder goed te vatten zijn in projectplannen, maar die wel van belang zijn voor de realisatie van onze ambities. Twee activiteiten worden hier nader toegelicht.

Interne veranderopgave

In de nota sociaal domein heeft het college benadrukt dat de hervormingen in het sociaal domein vooral ook veel vragen van de gemeentelijke organisatie en haar bestuur. De hervormingen vragen een nieuwe manier van werken en organiseren. We moeten onze organisatie en financiën ontschotten en onze werkprocessen anders inrichten. Onze medewerkers moeten we ruimte bieden en zij moeten leren anders te kijken naar onze inwoners en naar hun eigen rol. Het denken en handelen vanuit de vier toetsstenen (ruimte voor de professional, nabijheid, eigen kracht en ontschotting) vraagt om een aanzienlijke verandering van cultuur, houding en gedrag. We luisteren daarbij naar de feedback die we van onze inwoners en maatschappelijke partners krijgen.

Activiteiten (niet uitputtend):

- Interne bijeenkomsten gericht op gezamenlijke visie- en beeldvorming en draagvlak voor verandering.
- Bijeenkomsten met maatschappelijke partners om de dialoog aan te gaan over de rol die de gemeente in de toekomst kan of zou moeten vervullen (regievoerder, opdrachtgever etc.)
- Het maken van nieuwsbrieven
- Het organiseren van proeftuinen
- Het maken van verbindingen tussen "basis op orde" en ambities voor de toekomst bij cluster sociale dienstverlening.
- Het opstellen van toekomstscenario's over de rol en organisatie van de gemeente in het sociaal domein vanaf 1 januari 2015.

Regionale samenwerking

Op het gebied van in elk geval de jeugdhulp moeten wij uiterlijk eind 2013 besluiten nemen over de regionale samenwerking. Onze gemeente kan in het sociaal domein veel zelf organiseren en laten uitvoeren. Naar verwachting hoeven we slechts voor een heel klein deel van de taken afspraken te maken met andere gemeenten. Te denken valt aan jeugdbescherming en jeugdreclassering, pleegzorg en dure residentiële zorg. Veel regio's verkennen waar mogelijkheden tot samenwerking liggen. Dit gebeurt meestal in de voor de hand liggende regionale verbanden. Haarlemmermeer vormt op zichzelf al een regio, met twee grote kernen en een twintigtal kleine kernen in landelijk gebied. Onze inwoners bewegen over de gemeentegrenzen heen naar omliggende gemeenten voor werk, onderwijs, zorg en cultuur, maar er is daarbij niet sprake van een preferente regio.

Wij nemen de inwoners en hun vragen als vertrekpunt en voeren regie op de toegankelijkheid en de kwaliteit van het aanbod. Vragen die wij ons daarbij stellen: welke vraag bestaat er bij onze inwoners, welk zorg- en ondersteuningsaanbod is daarvoor nodig, binnen en buiten de gemeentegrenzen, hoe sturen wij op de toegang en kwaliteit van dit aanbod, welke aanbieders kunnen daarin voorzien en zijn in staat om de omslag te maken naar een meer integrale en lokale aanpak? En uiteraard de vraag: voor welk aanbod is eventueel bovenlokale samenwerking nodig en met welke gemeenten kan dat aanbod het beste georganiseerd worden. Dat kan betekenen dat wij voor taken/aanbod met verschillende gemeenten afspraken maken in de toekomst. Wij gaan er daarbij vanuit dat onze gemeente in de nabije toekomst zelf als centrumgemeente optreedt. Onze Haarlemmermeer is immers een van de grote gemeenten in de Metropoolregio Amsterdam (naast Amsterdam, Almere, Zaanstad en Haarlem), die een regierol heeft in de (sub)regio.

We kiezen voor lokale samenhang en lokaal maatwerk (dichtbij en integraal). Daarom kiezen we hoe dan ook voor een lokale *uitvoering* van deze taken, ook als het nodig is om bepaalde taken regionaal of zelfs bovenregionaal te organiseren. Voor de *organisatie* van taken geldt: lokaal wat lokaal kan, regionaal waar het nodig is of meerwaarde heeft. En ook als we zaken regionaal organiseren, zorgen we zoveel als mogelijk voor een lokale uitvoering.

Deel 3 Overige zaken

Risico's

De transities bieden ons de kans om noodzakelijke veranderingen te realiseren in het domein van de maatschappelijke ondersteuning. Dat is een ingewikkelde opgave die gepaard gaat met een aantal risico's. De belangrijkste noemen wij hier onder.

Risico: onvoldoende middelen	Beheersmaatregel
De financiële omvang van de nieuwe taken is groot en de bezuinigingen zijn fors.	Zie de toelichting bij het project Besparingen. De raad heeft een Behoedzaamheidsreserve ingesteld.
De AWBZ begeleiding en de Jeugdhulp zijn voorbeelden waarbij is gebleken dat zich onverwachte groei kan voordoen. Financiële aspecten worden vaak geleidelijk of pas na enige tijd zichtbaar.	Volgt. Overleg met F&A en CC.
Met stelselwijzigingen en organisatorische veranderingen kunnen zich frictiekosten voordoen. Het Rijk compenseert transitiekosten maar deze compensatie is onvoldoende voor alle inspanningen die nodig zijn om de transities te realiseren.	De ambtelijke organisatie moet prioriteit geven aan het programma sociaal domein. Dat betekent dat andere zaken soms uitgesteld moet worden of niet worden gedaan. De raad heeft een Behoedzaamheidsreserve ingesteld.

Risico: stapelingseffecten voor onze inwoners	Beheersmaatregel
De grootste effecten van de bezuinigingen worden verwacht bij huishoudens met één of meerdere bijstandsuitkeringen of die te maken hebben met meervoudige problematiek. Naast directe effecten op het inkomen door een lagere uitkering en toeslagen, zijn er ook effecten aan de uitgavenkant voor gezinnen, zoals extra of hogere eigen bijdragen bij verschillende voorzieningen. Voor de gemeente zelf betekenen de stapelingseffecten een aanvullend risico omdat die kunnen leiden tot een stijging van de zorgvraag.	In het voorjaar van 2012 hebben de G4, G32 en het rijk gezamenlijk een onderzoekopdracht geformuleerd. Bij het monitoren van stapelingseffecten gaat het nadrukkelijk niet alleen om de transities, maar ook om andere maatregelen van het kabinet die mogelijk "stapelen" bij een aantal kwetsbare groepen. Zie ook het project Besparingen.

Risico: beperkte beleidsvrijheid	Beheersmaatregel
Er is een risico dat de uiteindelijke wetsvoorstellen gepaard gaan met voorwaarden die onze beleidsvrijheid inperken. Zo kan ons worden opgelegd met wie we moeten samenwerken, kunnen budgetten alsnog worden geormerkt en kunnen eisen worden gesteld aan kwaliteit of rechtmatigheid.	In het programma sociaal domein wordt gezocht naar de mogelijkheden om te ontschotten, ook als het Rijk ons daartoe de instrumenten niet aanreikt.
Risico: incidenten	Beheersmaatregel
Ruimte geven aan de professionals bieden, betekent een andere manier van sturen. Risico's op incidenten blijven. We moeten voorkomen dat die leiden tot nieuwe protocollen en regeldrift.	Raad, college, ambtenaren en externe partners moeten in gesprek blijven. Wij proberen te leren van andere typen organisaties met vergelijkbare vraagstukken.
Risico: organisatie niet op orde	Beheersmaatregel
Een succesfactor voor het realiseren van onze ambities is de kwaliteit die wijzelf leveren als overheid. Wij moeten het goede voorbeeld geven en dat vraagt veel van onze organisatie.	De reorganisatie van de cluster Sociale dienstverlening vindt plaats in nauwe samenhang met het programma sociaal domein. Zie ook Sturing, Financiering en Interne veranderingsopgave.

Bestuurlijke kalender 2013-2014

2013	Bestuurlijk product	Kwartaal
	Informatieve bijeenkomst plan van aanpak sociaal domein (raad)	1 ^e
	Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	1 ^e
	Informatieve bijeenkomst wijzigingen AWBZ en Participatiewet (raad)	2 ^e
	Vaststellen functioneel ontwerp Jeugdhulp (college)	2 ^e
	Vaststellen beleidskeuzes Participatiewet en dagbesteding AWBZ (raad)	2 ^e
	Voortgangsnota programma (college / raad)	2 ^e
	Vaststellen verordeningen Participatiewet (raad)	3 ^e
	Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	3 ^e
	Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	3 ^e
	Vaststellen afspraken regionale samenwerking Jeugdhulp (college)	4 ^e
	Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	4 ^e
	Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	4 ^e

2014	Bestuurlijk product	Kwartaal
	Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	1 ^e
	Voortgangsnota programma (college / raad)	1 ^e
	Vaststellen beleidskeuzes Wmo, begeleiding en verzorging AWBZ (raad)	2 ^e
	Vaststellen verordeningen Jeugdhulp (raad)	2 ^e
	Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	2 ^e
	Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	2 ^e
	Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	3 ^e
	Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	3 ^e
	Vaststellen verordeningen AWBZ/Wmo (raad)	3 ^e
	Vaststellen meerjarig beleidskader 2015-2019 Jeugdhulp (raad)	3 ^e
	Kwartaalbrief programma sociaal domein (raad)	4 ^e
Informatieve bijeenkomst programma sociaal domein (raad)	4 ^e	

Bijlage: afkortingen en begrippen

AM	Regio Amstelland de Meerlanden
AMK	Algemeen Meldpunt Kindermishandeling
BJZAA	Bureau Jeugdhulp Agglomeratie Amsterdam
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
CIZ	Centrum Indicatiestelling Zorg
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst (Kennemerland)
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
jGGZ	Jeugd Geestelijke Gezondheidszorg
KAM	Regio Kennemerland & Amstelland Meerlanden
LPAO	Lokaal Platform Arbeidsmarkt en Onderwijs
LVB	Licht verstandelijke beperking
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OOGO	Op Overeenstemming Gericht Overleg (passend onderwijs)
PGB	Persoonsgebonden budget
PVB	Persoonsvolgend budget
RSA	Regionale Sociale Agenda (provincie Noord-Holland)
SHG	Steunpunt Huiselijk Geweld
SOM	Somatische zorg
SRA	Stadsregio Amsterdam
Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WSP	Werkgeversservicepunt
WSW	Wet sociale werkvoorziening
WWB	Wet werk en bijstand
WWNV	Wet werken naar vermogen (nu: Participatiewet)
ZiN	Zorg in Natura (i.t.t. PGB)
ZVW	Zorgverzekeringswet
ZZP	Zorgzwaartepakket

Programma Sociaal Domein

Samen bouwen
aan een beter
sociaal domein

**Uitgangspunten
voor de Jeugdhulp**

Inhoudsopgave

1. Jeugdhulp is onderdeel van het sociaal domein

- 1.1 De ambitie: hervorming van het sociaal domein
- 1.2 Samenhang in het sociaal domein en de vier toetsstenen
- 1.3 De ambitie vertaald naar onze kinderen en jongeren

2. Het domein van opvoeden en opgroeien

- 2.1 De wensen vanuit de inwoners geven richting aan de vier toetsstenen
- 2.2 Nabijheid
- 2.3 Eigen kracht
- 2.4 Ontschotting
- 2.5 Ruimte voor professional

3. Samen aan de slag

1 Jeugdhulp is onderdeel van het sociaal domein

1.1 De ambitie: hervorming van het sociaal domein

De gemeenteraad heeft op 26 april 2012 de visie van het college op de toekomst van het sociaal domein onderschreven.¹ Haarlemmermeer kiest voor een hervorming van het sociaal domein als geheel en wij bereiden ons in deze context voor op de decentralisatie van taken uit de AWBZ, de Jeugdhulp en de regelingen voor de arbeidsmarkt. De opgave voor het sociaal domein is het realiseren van een kwalitatief goede maatschappelijke ondersteuning, die uitgaat van de eigen kracht en verantwoordelijkheid van onze inwoners en ruimte voor de professionals.

Onze veranderboodschap (zie kader) voor het sociaal domein geeft aan waar we naar toe willen en wat die verandering betekent voor onze inwoners, professionals, maatschappelijke partners en onszelf. In die zin spreken we over een transformatie opgave. De vier toetsstenen nabijheid, eigen kracht, ruimte voor professional en ontschotting zijn de dragers van de veranderboodschap.

Veranderboodschap voor het sociaal domein (*samenvatting, bron: nota sociaal domein*)

Wij hebben de overtuiging dat de meeste mensen willen meedoen aan de samenleving en ook de capaciteiten kunnen ontwikkelen om dat te doen. Daarin is niemand gelijk, dus effectieve ondersteuning is altijd op maat gesneden. Onze inwoners krijgen meer verantwoordelijkheid en regie voor het vinden van oplossingen van hun eigen problemen. Wij vragen van hen dat zij hun eigen sociale omgeving betrekken bij het vinden van oplossingen, dat zij meer zelf het initiatief nemen en zelf keuzes maken. Wij bieden hen de juiste ondersteuning op het juiste moment en bovenal één aanspreekpunt voor het gehele gezin.

De professionals krijgen de ruimte om bij de ondersteuning maatwerk te leveren en worden afgerekend op de daadwerkelijke bijdrage aan de integrale oplossing in plaats van op verantwoordingsrapportages op deelproblemen. Het ondersteuningsaanbod wordt straks niet meer bepaald door de grenzen van de huidige domeinen, maar we kijken naar wat nodig is om onze inwoners, jong en oud, mee te laten doen. We organiseren de ondersteuning efficiënter, integraler, innovatiever en dichter bij huis, om zo beter maatwerk te leveren en rekening te houden met de kracht van onze wijken, kernen en onze inwoners zelf. Wij verliezen niet uit het oog dat er altijd een vangnet moet zijn voor de meest kwetsbaren en zoeken daarbij de maximale ruimte in de wet. De overheid heeft de verantwoordelijkheid voor minimaal een basisniveau aan voorzieningen.

1.2 Samenhang in het sociaal domein en de vier toetsstenen

Wij hanteren in het programma een viertal zogenaamde toetsstenen. Deze toetsstenen zijn ontleend aan de bestuurlijke vastgestelde programmadoelstellingen en veranderboodschap. We gaan met onze inwoners en maatschappelijke partners in gesprek zodat er een gezamenlijk referentiekader ontstaat. Bij alle activiteiten die we in of aangrenzend aan het sociaal domein ondernemen, vragen wij ons af of ze direct of indirect bijdragen aan de toetsstenen. De toetsstenen geven houvast om kritisch te zijn naar onszelf en anderen. Ook de uitgangspunten voor de Jeugdhulp relateren wij aan de toetsstenen. Hieronder geven we de belangrijkste kernbegrippen per toetssteen weer. Daarna passen we ze toe op het domein van de Jeugdhulp. Daarbij nemen wij de wensen van jeugdigen en hun ouders als vertrekpunt om de toetsstenen nader betekenis te geven.

¹ *Richting, proces en aanpak programma sociaal domein, 2012.0013203. Vanaf nu: nota sociaal domein.*

De vier toetsstenen in het programma sociaal domein:

Nabijheid, eigen kracht, ruimte voor de professional en ontschotting.

Kernbegrippen van “nabijheid” zijn:

Ondersteuning dichterbij huis, wijk en vindplaatsen
Ook via internet
Maatwerk voor onze inwoners waar nodig
Aandacht voor kenmerken van wijken en kernen
Problemen niet doorschuiven maar professionals schuiven aan
Terugdringen bureaucratische last

Kernbegrippen van “eigen kracht” zijn:

Participatie, zelfstandigheid en eigen regie
Zelf verantwoordelijkheid dragen
Preventie
Zp kort mogelijke afhankelijkheid van de overheid
Wegnemen prikkels die zorgvraag in stand houden
Vangnet voor kwetsbare mensen
Terugdringen bureaucratische last
Basisniveau aan voorzieningen en ook ruimte voor individueel maatwerk

Kernbegrippen van “ruimte” zijn:

Sturen op vertrouwen en verantwoordelijkheid
Terugdringen bureaucratische last
Aandacht voor sociale netwerk van inwoners
Inwoners helpen aanspraak te doen op dat netwerk
Niet over maar met inwoners in gesprek
Aanspreken van het brede professioneel netwerk
Een generalistische manier van werken, zonder benodigde specialistische expertise tekort te doen.
Groot communicatief vermogen
Niet werken vanuit institutionele organisatiebelangen

Kernbegrippen van “ontschotting” zijn:

Regelingen en domeinen zijn niet leidend
Eén verantwoordelijke overheid en één budget
Inwoner staat centraal
Eén huishouden, één plan, één aanspreekpunt

1.3 De ambitie vertaald naar onze kinderen en jongeren

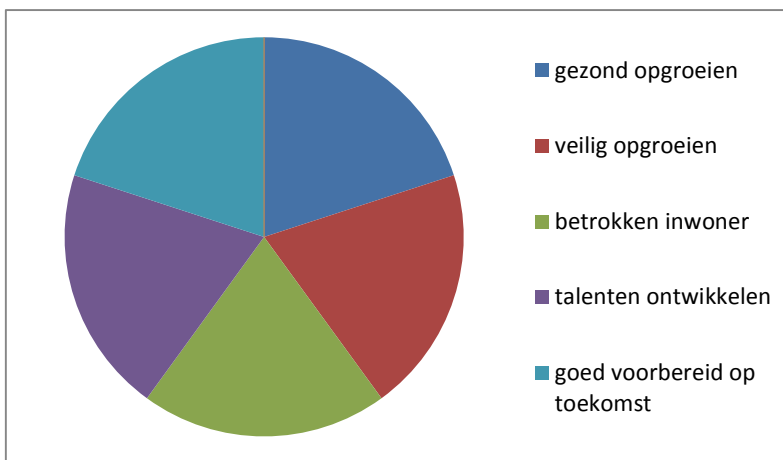
Onze ambitie voor de jeugdhulp in Haarlemmermeer

Kinderen en jongeren kunnen in Haarlemmermeer veilig en gezond opgroeien en hun talenten ontwikkelen. Zij worden ongeacht hun achtergrond of eventuele beperking, in staat gesteld om zich goed te ontwikkelen en toe te groeien naar zelfstandige volwassenen die erbij horen, naar vermogen meedoen en een aandeel leveren in de samenleving.

Ouders zijn zelf verantwoordelijk voor de opvoeding. Die opvoeding vindt plaats achter de voordeur van het eigen gezin, in familieverband, vriendenkring, op school en de buurt. Ouders vinden doorgaans zelf antwoorden en oplossingen in het gewone dagelijkse leven. Het sociale netwerk van onze inwoners en de eerste kring van professionals op scholen en kinderdagverblijven spelen een cruciale rol bij het herkennen van regieverlies en ondersteuningsvragen. Wij ondersteunen door sociale netwerken en de eerste kring van professionals te versterken. Waar nodig bieden wij een (aanvullend) vangnet van professionele hulp. Deze hulp wordt bij voorkeur in de eigen natuurlijke omgeving aangeboden en is erop gericht om de jeugdigen en hun ouders zo snel mogelijk in staat te stellen (weer) zelfstandig te functioneren.

Als de veiligheid van een kind in het geding is en/of de ontwikkeling van het kind wordt ernstig bedreigd dan grijpen we in om de hulp te bieden die noodzakelijk is om de veiligheid van het kind te borgen en/of de bedreiging in de ontwikkeling weg te nemen.

Wij kunnen onze ambitie voor de jeugdhulp alleen waarmaken samen met onze inwoners en maatschappelijke partners. Opvoeden gebeurt immers thuis, in het gezin, maar ook op het kinderdagverblijf, op school, in de buurt en bij de sportclub. Daarnaast zijn er professionals die zich met opvoeden en opgroeien bezighouden, zoals de jeugdartsen, jeugdconsulenten, jeugdhulpverleners en gezinsvoogden. Voor alle kinderen geldt 'de schijf van vijf van de opvoeding', ontwikkelingsvoorwaarden gebaseerd op het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind. Deze schijf vormt het inhoudelijke richtsnoer voor allen die met kinderen en jongeren te maken hebben, zowel persoonlijk als professioneel:

Met veel kinderen en gezinnen gaat het goed. Dat willen we zo houden. Er zijn echter ook kinderen en gezinnen die wel problemen hebben en/of problemen geven. Dan moeten de inspanningen van alle betrokkenen – ouders, persoonlijk en professioneel betrokkenen en gemeente – gericht zijn op het wegnemen van opvoed- en opgroeihobbels. We vertellen in die zin niets nieuws. Het huidige jeugd- en onderwijsbeleid in Haarlemmermeer is gestoeld op deze ontwikkelingsvoorwaarden voor elk kind. De ontwikkeling van ons Centrum voor Jeugd en Gezin als netwerkorganisatie en jongerenparticipatie zijn daar enkele aansprekende voorbeelden van. Deze ontwikkelingsvoorwaarden gelden voor alle kinderen. Ook voor kinderen met zeer ernstige gedragsproblematiek en hun gezinnen, die te maken krijgen met ondersteuning en jeugdhulp.

Bij het herinrichten van het sociaal domein is het verleidelijk om ons vooral te richten op de groep met meer complexe ondersteuningsvragen. Deze groep is immers bekend en de aanpak kan (indirect) gestuurd worden. Tegelijkertijd is er juist veel winst te behalen in het waarborgen van goede basisvoorzieningen voor al onze inwoners. Enerzijds om inwoners te ondersteunen in zelfredzaamheid en actief burgerschap te stimuleren maar ook om mogelijk verlies van regie en complex problematiek vroeg te kunnen signaleren. Het eigen netwerk van onze inwoners, het maatschappelijk middenveld en de eerste kring van professionals op scholen en kinderdagverblijven spelen daarbij een cruciale rol. De gemeente heeft als belangrijke taak om bij de hervorming van het sociaal domein deze brede nuldelijn en de eerste kring van professionals te versterken om regieverlies en, nog eenvoudige, ondersteuningsvragen snel te herkennen en inwoners te ondersteunen bij de oplossingsrichting. Voor opvoeden en opgroeien van kinderen betekent dit dat we investeren in basisvoorzieningen en dat we zoeken naar mogelijkheden om de aansluiting vanuit deze basis met de eerste- en tweedelijns-ondersteuning te verbeteren.

2 Het domein van opvoeden en opgroeien

2.1 De wensen van de inwoners geven richting aan de vier toetsstenen

Wij kiezen ervoor om de wensen van jeugdigen en hun ouders als vertrekpunt te nemen voor het concreet maken van onze vier toetsstenen. Dat doen we door te luisteren naar de mensen die bij ons CJG komen. Ook betrekken we de wensen van ervaringsdeskundige ouders en jeugdigen die via het Landelijk Cliëntforum Jeugdzorg hun wensen hebben vertolkt voor de transitie jeugdhulp².

2.2 Nabijheid

De wens van jongeren en ouders:

“Ik weet waar ik terecht kan met mijn vragen over opvoeden en opgroeien.”

Jongeren en ouders weten waar zij hun vragen over opvoeden en opgroeien kunnen stellen. Zij kunnen op deze plek terecht voor advies, maar ook via internet of via een chat. Met tips kunnen zij zelf aan de slag gaan. Ook is de wens dat inwoners zelf na kunnen gaan of de hulp die zij krijgen goed is, wat de verschillen zijn en hoe tevreden andere cliënten zijn met de hulp en met de instelling. Ouders en jeugdigen willen mee kunnen praten over de geboden hulp. Specialistische zorg is ook na de transitie onbelemmerd beschikbaar voor de jeugdige en zijn familie. Deze wordt zoveel mogelijk in de eigen omgeving aangeboden. In crisissituaties is hulp 24/7 onafhankelijk van het verblijf van de jeugdige en ouders.

Nabijheid in Haarlemmermeer:

Ondersteuningsaanbod is letterlijk dichtbij en sluit aan op de behoefte die er leeft.

- ✓ We willen voorkomen dat gewone opvoedvragen groter worden dan nodig, dus we leggen meer nadruk op preventie en tijdig signaleren als er problemen zijn. Dat doen we door dichtbij aan te sluiten bij kinderen, jongeren en ouders zelf.
- ✓ Zelfhulp en ondersteuning vanuit het netwerk begint bij de pedagogische ‘civil society’. De civil society duidt op vrijwillige verbanden van organisaties en inwoners, anders dan de overheid en het bedrijfsleven. Het gaat om de bereidheid van de eigen omgeving van gezinnen, hun sociale netwerken en het publieke domein om verantwoordelijkheden rondom opgroeien en opvoeden te delen en daarop aanspreekbaar te zijn. Ouders, jongeren, buurtbewoners, maar ook familieleden, sportcoaches, leerkrachten. Het is weer vanzelfsprekender dat mensen zich het wel en wee van elkaars kinderen aantrekken: opvoeden doen we samen. Hier gelden dus principes als wederkerigheid, het bestaan van gedeelde normen, bereidheid om zich in te zetten voor elkaar en voor de gemeenschap, onderlinge vertrouwdeheid en vertrouwen en kwaliteit van sociale relaties. De gemeente zorgt voor een vruchtbare grond voor het versterken van sociale netwerken.
- ✓ In Haarlemmermeer bestaat een herkenbare plek waar je terecht kunt met alle vragen over opvoeden en opgroeien en andere ondersteuningsvragen die spelen in het gezin. Op deze plek kunnen ouders bijvoorbeeld ook terecht met vragen over schulden of anderszins. Dat kan telefonisch, online of door binnen te lopen. De basis voor deze herkenbare toegangsplek voor het sociaal domein is het huidige Centrum voor Jeugd en Gezin: een netwerkorganisatie

² De 10 wensen van cliënten over de transitie van de jeugdzorg. Landelijk Cliëntenforum Jeugdzorg.

die partners verbindt op het gebied van kinderopvang, onderwijs, jeugd- en volwassenenzorg en maatschappelijke dienstverlening. De professionals denken met je mee en fungeren als wegwijzer over opvoeden en opgroeien aan de rand van zandbak, in het schoollokaal of aan tafel tijdens het wegen van je kind, vanuit een gedeelde visie die gebaseerd is op positief opgroeien. De peuterleidster, leerkracht en jeugdverpleegkundige bieden een goede toegang voor ondersteuning en een goed lopende netwerkorganisatie maakt het mogelijk dat snel en makkelijk de juiste expertise erbij wordt gehaald.

- ✓ Door het passend onderwijs kunnen meer kinderen, eventueel met extra ondersteuning, in het reguliere onderwijs blijven. Scholen werken met elkaar samen in een samenwerkingsverband en maken binnen het systeem van passend onderwijs afspraken met elkaar over hoe ze ervoor zorgen dat alle leerlingen onderwijs krijgen dat bij hen past. De gemeente en de schoolbesturen maken niet-vrijblijvende afspraken over de afstemming van zorg en passend onderwijs. Partijen moeten instemmen met elkaars plannen. Wij juichen het toe dat onderwijs-zorgarrangementen mogelijk zijn als dat nodig is voor kinderen.
- ✓ Binnen ons CJG netwerk hebben samen met CJG consultants, zorgcoördinatoren en het CJG expertiseteam vorderingen gemaakt met de frontlijnaanpak: ouders/ jongeren zitten altijd aan tafel, de zorg wordt georganiseerd met het kind/gezin, zo licht en zo nabij mogelijk en het zelf oplossend vermogen van de ouders wordt versterkt volgens principes van één gezin, één plan, één zorgcoördinator. Samen met het gezin wordt het eigen netwerk betrokken. Er kan een beroep gedaan worden op de breed beschikbare expertise van de CJG partners voor consultatie of door het inzetten van specialistische zorg. Een volgende stap is inbedding van deze aanpak in de proeftuin sociaal team, die wij in 2013 in Nieuw-Vennep starten.
- ✓ De huisarts blijft voor inwoners een vertrouwd aanspreekpunt en vervult een spilfunctie in het sociaal domein. Hij blijft in de Jeugdhulp bovendien een verwijfsfunctie houden voor de GGZ. De huisarts moet goed aangehaakt worden bij het sociaal team. We moeten afspraken maken om doorverwijzing en de daarmee samenhangende kosten te kunnen beheersen.
- ✓ Als specialistische en/of zwaardere hulp nodig is dan is deze jeugdhulp altijd beschikbaar. Ook die vorm van jeugdhulp organiseren we wel zoveel mogelijk in het eigen gezin. Als dat niet mogelijk is wordt gezocht naar een vervangende gezinssituatie zoals een pleeggezin of een gezinshuis. Alleen als het echt niet anders kan verblijven kinderen tijdelijk in een residentiële voorziening bij voorkeur in de buurt van de eigen leefomgeving zodat de schoolloopbaan zo min mogelijk onderbroken hoeft te worden.
- ✓ Het besluit tot de inzet van specialistische 'zwaardere' zorg moet integraal genomen worden. We willen een vorm van toegang waar gezinnen alle vragen kunnen stellen en niet van het kastje naar de muur worden gestuurd. In de proeftuinen 'Van indiceren naar verwijzen' en Sociaal team en het project Kanteling gaan we al werkende vragen beantwoorden als: wat doet de generalist, wanneer en hoe komt een specialist in beeld, hoe werkt een multidisciplinair team, wat is de inzet van een gezinscoach, wie hakt knopen door en wie bewaakt het budget. Nu zijn er nog verschillende ingangen (loketten) waar inwoners zich melden met bepaalde type vragen om ondersteuning. In onze optiek moet het niet uitmaken of je met een probleem (en vaak meerdere verborgen problemen) binnen komt lopen bij het CJG, het raadhuis, het maatschappelijk werk of de GGD: overal moet gekeken worden met een brede blik naar de totale situatie van een jeugdige/volwassene en zijn gezin/huishouden en moet men weten hoe de juiste ondersteuning (maatwerk) geleverd kan worden. Daarbij willen we zoveel mogelijk met één methodiek werken.
- ✓ Om hele specialistische vaak duurdere zorg te kunnen leveren, denk aan multifocale zorg (met combinaties van expertise vanuit jeugd-GGZ, jeugd-LVB en/of jeugd en opvoedhulp), maar ook voor jeugdbescherming en jeugdreclassering werken wij samen met andere gemeenten. Daarbij hanteren wij het principe: lokaal organiseren als het kan, regionaal organiseren als het moet, maar in dat geval wel lokaal uitvoeren als het kan.

2.3 Eigen kracht

De wens van jongeren en ouders:

“Ondersteuning en hulp is assistentie van mijn familie en sluit aan op onze eigen kracht en onze eigen regie”.

De hulp sluit aan op onze eigen kracht en onze eigen regie, zolang hierin geen gevaar voor onszelf of voor anderen schuilt. Ik verwacht van de professional dat hij mij daarop wijst en daarover in gesprek gaat. Bij de jeugdhulp worden ook inwoners betrokken.

Eigen kracht in Haarlemmermeer:

Ouders zijn eigenaar van de vraag of de zorg maar ook van de oplossing

- ✓ Ouders zijn zelf verantwoordelijk voor de opvoeding. Die opvoeding vindt plaats achter de voordeur van het eigen gezin, in familieverband, vriendenkring, op school en de buurt. Ouders vinden doorgaans zelf antwoorden en oplossingen in het gewone dagelijkse leven. Autonomie, keuzevrijheid en eigen verantwoordelijkheid om het leven zelf richting en vorm te geven zijn belangrijke uitgangspunten. Het uitgangspunt is dat kinderen thuis opgroeien in een veilige geborgen omgeving. Daarbij voldoen ouders aan de ontwikkelingsvoorwaarden voor hun kind; de schijf van 5 voor de opvoeding.
- ✓ Door vroege signalering en het versterken van de eigen verantwoordelijkheid kan de complexiteit van de ondersteuning worden beperkt. Een voorspoedige ontwikkeling van het kind voor het vierde jaar is de beste preventie tegen veel problemen op latere leeftijd.
- ✓ Naar schatting gebruikt twintig procent van onze inwoners zo'n tachtig procent van het gespecialiseerde zorg- en ondersteuningsbudget. Dit geeft de noodzaak aan om ook blijvend te investeren in de eigen kracht van de tachtig procent. Dit inzicht motiveert ons om kwalitatief goede basisvoorzieningen te faciliteren naast het versterken van de verantwoordelijkheid en de regie van onze inwoners, de kern van de transformatie opgave. Die verandering vraagt om een andere rol van zowel inwoners en professionals als die van de gemeente zelf, waaronder meer aandacht voor de ondersteuning vanuit de nuldelijn. Die wordt gevormd door ieders eigen sociale netwerk en de betrokken begeleiders en professionals die een rol innemen in het alledaagse bestaan van onze inwoners. Denk aan de coach op de voetbalvereniging of de leraar op school. Hier zien we ook kansen om opvoedingsvragen te normaliseren (klein te houden) en medicaliseren ('labels plakken') tegen te gaan.
- ✓ Ons positief jeugdbeleid gaat uit van de ontwikkelingsvoorwaarden (de schijf van 5 van de opvoeding) voor alle kinderen en jongeren. Wat jeugdigen ook meemaken in hun leven de inzet moet altijd zijn dat er binding is met de omgeving en dat er toekomstperspectief is! Dat geldt ook voor kinderen met zo ernstige gedragsproblemen dat zij tijdelijk gesloten geplaatst moeten worden vanwege hun eigen veiligheid en/of die van hun omgeving. Hier ligt ook een inhoudelijke relatie met het passend onderwijs en de participatiewet. Als jongeren terug komen vanuit een gesloten setting is nazorg in hun eigen buurt met perspectief op een veilige omgeving, onderwijs, werk, vrijetijdsbesteding e.d. van groot belang.
- ✓ Wij willen zwaardere (jeugd-)zorg waarbij het kind of de jongere uit de eigen omgeving wordt gehaald zoveel mogelijk voorkomen. Er is ervaring opgedaan met methodieken als Multi Systeem Therapie (MST) om jongeren met ernstige gedragsproblematiek ambulante hulp te bieden waardoor het beroep op gesloten behandeling teruggedrongen kan worden. Die ervaringen stemmen hoopvol. Pleegzorg gaat bij sterke voorkeur boven residentieel verblijf.

- ✓ In 2012 zijn wij begonnen met de voorbereidingen op de proeftuin Dossier in eigen hand (ook wel Gezinscloud). In deze proeftuin voeren ouders zelf regie over de eigen zorgvraag, de oplossingsrichting en het eigen dossier. De betrokken hulpverleners kunnen plaats onafhankelijk werken en kunnen - na toestemming van de ouders – onafhankelijk van elkaar in één en hetzelfde klantdossier registreren. In deze praktijksetting onderzoeken we de kansen en belemmeringen die ouders, hulpverleners, instellingen en gemeente tegenkomen bij een werkwijze die ouders daadwerkelijk aan het roer zet. De uitkomsten zijn naar verwachting breder toepasbaar voor het sociale domein. De proeftuin hangt sterk samen met het project ICT/Mens Centraal.
- ✓ De instellingen met wie wij als gemeente een contract sluiten organiseren de inspraak van cliënten goed en hebben die niet-vrijblijvendheid vastgelegd. Het is helder voor cliënten wat hun rechten en plichten zijn in het nieuwe stelsel en dit wordt voor iedereen duidelijk en toegankelijk gemaakt. Cliënten hebben recht op een onafhankelijk vertrouwenspersoon en hebben het recht om te klagen over de geboden hulp. Klagen kan onder andere bij een nog te organiseren onafhankelijke klachtencommissie. Instellingen en hulpverleners staan open voor bovenstaande mogelijkheden, staan open voor feedback en adviezen die dit oplevert.
- ✓ Als de veiligheid van het kind in het geding is en/of de ontwikkeling van het kind wordt ernstig bedreigd dan grijpen we in om de hulp te bieden die noodzakelijk is om de veiligheid van het kind te borgen en/of de bedreiging in de ontwikkeling weg te nemen. We spreken ouders hier eerst en bij voorkeur vrijwillig op aan. De in te zetten hulp moet 'in een keer goed zijn'. Dat wil zeggen zo licht als kan en zo zwaar als nodig. Bij voorkeur ambulante hulp in de eigen omgeving van het kind of via daghulp. Als deze vormen ontoereikend zijn gaat pleegzorg of plaatsing in een gezinshuis boven residentiële zorg. In het geval ouders niet open staan voor ondersteuning dan past geen vrijblijvendheid. Dit geldt ook bij ouders die vanwege een verstandelijke beperking en/of psychiatrische problematiek onvoldoende kunnen voldoen aan de schijf van 5 van opvoeding. Ook dan is eerst vrijwillige hulp en ondersteuning aan de orde. Bij conflicterende belangen tussen ouders en kinderen staat het belang van het kind voorop en grijpen we in met een kinderbeschermingsmaatregel. Ook tijdens en na de ondertoezichtstelling van het kind blijft het doel om de eigen kracht van ouders te versterken. We weten ook dat zich tragisch genoeg zulke ernstige situaties kunnen voordoen waarin de enige actie past om het kind acuut onder toezicht te stellen en uit huis te plaatsen, de zogenaamde voorlopige ondertoezichtstelling met een spoedhuisplaatsing met tussenkomst van de Raad voor de Kinderbescherming en de beslissing van de kinderrechter.

2.4 Ontschotting

De wens van jeugdigen en ouders:

“Er is één aanspreekpunt voor mijn familie die het hele hulptraject verbonden blijft aan de geboden hulp en geld, indicaties, organisaties en gemeentegrenzen zijn geen belemmering om de juiste hulp te krijgen”

Hulp wordt integraal gericht aan mijn familie (en andere betrokkenen in mijn netwerk) en mijn omgeving, niet alleen aan het kind. Eerst wordt gekeken wat goed gaat bij ons, niet andersom. Voor alle leden in mijn familie is er één zorgcoördinator of gezinscoach, die het gehele hulptraject verbonden blijft aan de geboden hulp en die het centrale aanspreekpunt is. Geld, indicaties, organisaties en gemeentegrenzen zijn geen belemmeringen om de juiste hulp te krijgen. Als ik 18 word en nog hulp nodig heb, gaat deze gewoon door.

Ontschotting in Haarlemmermeer:

Eén gezin, één plan, één aanspreekpunt, één budget

- ✓ Ontschotting betekent inzet van ondersteuning of hulp uit andere domeinen los van leeftijds grenzen. Hier ligt een kans om als financier via onze sturing en bekostiging deze integrale zorgvormen tot stand te brengen. De professionals in Haarlemmermeer leveren maatwerk in ondersteuning aan kinderen en hun gezinnen zonder grenzen door huidige domeinen (zoals werk en schuldhulpverlening), schotten tussen regelingen, organisaties of financiering met bij voorkeur één vertrouwd gezicht als aanspreekpunt.
- ✓ De verbinding tussen de transities jeugdhulp, begeleiding en verzorging AWBZ, (passend) onderwijs en de participatiewet is fundamenteel voor ontschotting.
- ✓ De aanpak van kindermishandeling heeft onze hoogste prioriteit. Daar hebben kinderen recht op, geen kind uitgezonderd. Dat betekent concreet:
  1. Voorkomen van kindermishandeling;
  2. Signaleren van kindermishandeling;
  3. Stoppen van kindermishandeling;
  4. Beperken van de schadelijke gevolgen van de mishandeling
- ✓ Onze aanpak op het gebied van het voorkomen van kindermishandeling en huiselijk geweld kent in de basis een integrale aanpak in het sociaal domein waarin signalen tijdig worden doorgegeven en snel hulp geboden kan worden uitgaande van eigen kracht. Daarnaast kennen we een gerichte aanpak via het Advies en Meldpunt Kindermishandeling met goede samenwerking met jeugdhulp en het justitieel domein.
- ✓ Ontschotting betekent ook het samenstellen van ‘multifocale’ arrangementen als de situatie van kinderen dit vraagt. Een kind dat zowel jeugdhulp, geestelijke gezondheidszorg en/of een licht verstandelijk beperkte aanpak nodig heeft, moet dit integraal geboden kunnen worden. Jongeren worden niet van de ene naar de andere instelling doorverwezen.
- ✓ In het CJG hebben wij de basis gelegd voor een verbinding tussen jeugdzorg en volwassenenzorg. Deze verbinding is noodzakelijk voor het hele sociaal domein in relatie tot gezinnen met vragen en problemen. Als jongeren achttien jaar worden moeten zij straks drempelloos kunnen rekenen op de noodzakelijke ondersteuning.
- ✓ Deze samenhang met de zorg voor volwassenen moet vertaald worden in een aanpak waarin er altijd alertheid is als ouders een psychiatrische en/of een licht verstandelijke beperking hebben. Dit soort problematiek vraagt om een systeemaanpak. Hier zien wij ook een rol en verantwoordelijkheid voor de huisarts, de GGZ en (de Spoedeisende Zorg) van ziekenhuizen.
- ✓ Wij willen ook afspraken maken met onze woningcorporaties en nutsbedrijven. Een stelregel is dat gas en licht niet mag worden afgesloten als er in het huis kinderen wonen.

2.5 Ruimte voor professional

De wens van jeugdigen en ouders:

“Ik word gezien als een belangrijke en onmisbare partner om mee te praten, mee te laten denken en mee te laten beslissen over alle zaken die mij aangaan”

Ik weet waarvoor ik hulp nodig heb, dus mijn hulpvraag is het uitgangspunt van de hulp, niet het aanbod van de instellingen voor jeugdhulp. Voordat er hulp komt, moet allereerst duidelijk zijn besproken óf ik echt hulp nodig heb en zo ja, welke hulp passend en effectief is. Ondersteuning en hulp is assistentie van mijn familie en sluit aan bij onze cultuur. Ondersteuning en hulp wordt in gezamenlijk overleg bepaald en wordt niet eenzijdig opgelegd.

Ruimte voor professional in Haarlemmermeer:

Geen onnodige bureaucratie en geen belemmering door instellingsbelangen

- ✓ Professionals staan naast de gezinnen, werken proces- en contextgericht en kunnen breed kijken zonder vooringenomenheid. Zij praten niet meer over, maar met de jeugdigen en hun ouders. Het is de inwoner die zelf oordeelt of de professional naar tevredenheid handelt.
- ✓ Professionals hebben meer ruimte nodig om hun werk op een goede en effectieve manier te kunnen doen. Dat vraagt vertrouwen van werkgevers in de competenties van hun medewerkers: vertrouwen dat zij doen wat nodig is en vertrouwen in de manier waarop ze dat doen. Protocollen en richtlijnen mogen directe hulp niet in de weg staan. Alleen zo kunnen de professionals werken aan het integrale eindresultaat voor het kind. De ondersteuning moet gericht zijn op doen wat nodig is en doen wat werkt. Zij worden daarin niet belemmerd door belangen vanuit de instelling.
- ✓ De gemeente geeft, analoog aan het vertrouwen dat professionals krijgen van hun werkgever, vertrouwen aan de organisaties.
- ✓ We willen dat geen kind tussen wal en schip raakt en we moeten alles doen wat in ons vermogen ligt om incidenten te voorkomen. Maar we beseffen ook dat dat niet altijd kan. Als onverhoopt zich toch een incident voordoet, trekken we daar lering uit. Professionals onderzoeken waar hun werk beter kan. Dat hoort bij hun vak. Professionals organiseren onderling ‘tegenkracht’ om blinde vlekken en tunnelvisies te voorkomen. We houden tegelijkertijd vast aan de leidende principes van ruimte, vertrouwen en verantwoordelijkheid voor professionals en vluchten niet in protocollen en papieren tijgers.

3 Samen aan de slag

We weten wat we elk kind willen bieden in een goede opvoeding: gezond en veilig opgroeien, hun talenten kunnen ontwikkelen en plezier hebben, leren bijdragen aan de samenleving en goed voorbereid zijn op hun toekomst. Om dat te bereiken hebben we een ambitieus beeld geschetst met goede basisvoorzieningen voor gezond en veilig en met plezier opgroeien, waar jongeren meedoen in de samenleving ongeacht hun achtergrond of beperking. Maar ook met vroege signalering en snelle effectieve hulp bij problemen, dichtbij huis en eenvoudig beschikbaar voor ouders en kinderen, met het gezin als centraal punt, een aanpak via het model van 'één gezin, één plan', zonder ruimte voor vrijblijvendheid als de veiligheid van kinderen in het geding is.

De meeste thema's die betrekking hebben op de uitvoering ('de hoe vraag') voor de transitie jeugdhulp gelden ook voor de andere transities, c.q. het sociaal domein als geheel. In de komende twee jaar doen we ervaring en nieuwe kennis op in de vorm van projecten en proeftuinen in het veranderingsproces van het sociaal domein. Een voorbeeld van een van de nader uit te werken thema's is het vraagstuk van sturing en regie op de te realiseren ambities door onze gemeente.

De uitwerking van verschillende thema's stelt ons echter ook voor specifieke dilemma's die spanning kunnen oproepen zoals:

- ✓ Hoe organiseren we nabije en ontschotte toegang als zwaardere en complexe zorg nodig is voor gezinsleden?
- ✓ Slagen we erin om echt verbindingen te maken tussen domeinen als zorg, werk, inkomen, psychische gezondheid, openbare orde en veiligheid en schotten te doorbreken en hoe sturen we daar op (proeftuinen, Kanteling, financiering, Dossier in eigen hand, ICT/Mens Centraal)?;
- ✓ Hoe geven we ruimte aan de professional en hun organisaties, 'loslaten' en zorgen we ook dat de ondersteuning en hulp effectief, efficiënt, kwalitatief voldoende en binnen het verminderde budget blijft (sturing, inkoop, interne verandering)?;
- ✓ Hoe vinden we de juiste balans tussen het vertrouwen in de eigen kracht van de inwoners en ouders en de veiligheid van het kind.
- ✓ Hoe voorkomen we dat we onbedoeld toch weer nieuwe schotten creëren? Bijvoorbeeld de aansluiting na je achttiende jaar op der volwassenenzorg.